ونجھلی دا دِل دریا

جمیل ملک

ونجھلی دا دِل دریا

(پنجابی گیت)

جمیل ملک

۱۹۸۷ء توں ۱۹۹۹ء تیک

نوید پبلشرز این ر ۲۲۲، پراچہ سٹریٹ، سرکلر روڈ راولپنڈی
فون نمبر ۵۵۵۹۶۲۰

کتاب	ونجھلی دا دل دریا
لکھاری	جمیل ملک
گنتی	پنج سو
پہلی واری	نومبر ۲۰۰۰ء
کمپوزنگ	اختر شیخ
سرورق	بشیر موجد
عکاسی	نوید جمیل
چھاپن ہار	فیض الاسلام پرنٹنگ پریس، راولپنڈی
ناشر	نوید پبلشرز، این ر ۲۲۲، پراچہ سٹریٹ سرکلر روڈ، راولپنڈی
قیمت	۱۸۰ روپئے

انتساب

خطۂ پوٹھوہار دے اک سرخیل، شاعر، ادیب، نقاد تے محقق
افضل پرویز دے ناں
محبتاں نال

ونجھلی دا دل دریا
ایدھی لہر لہر وچ گیت ایدھا وکھرا سُر سنگیت
بھاویں دکھ ہووے یا سکھ ایہہ ساڈے من دی میت
ایدھے ساہ وچ سبھ دا ساہ
ونجھلی دا دل دریا

ونجھلی دا دل دریا

○---○---○

پنجابی گیتاں دا جمیل ملک

ایس بحث توں اگے ود ھدے ہویاں جے شاعری نے مذہب دی بنیادی ضرورت توں جنم لیا یا انسانی جذبیاں دی کُکھ چوں ----- فیر ایہہ سوال وی اے جے ایس دی جنم بھومی موسیقی تے نئیں -----؟ تنوں نظریات دا ویروہ کردیاں ہویاں کسی طویل بحث اچ پین دی بجائے صرف ایناں کہہ دیناں کافی ہووے گا کہ تنوں آپنی آپنی تھاں شاعری دے سرچشمے وی نیں تے شاعری دے ضرورت مند وی۔ قدیم انسان نے ان و یکھیاں قوتاں دے سامنے Total submission لئی جیہڑے سارے لیجے اوہناں وچ شاعری وی اک Component of Surrender ہی سی۔ جیہڑیاں اوس دیاں جذبیاں تے عقیدت دے اظہار لئی اک فرحت بخش طریقہ وی سی تے اوس دی نظر وچ دیوتاواں نوں راضی رکھن دا اک اشیش سمردھن وی۔ ایس طرحاں عقیدت تے جذبات دا سنگھٹ اوس دے لئی سنتوکھ وی ہویا تے شکتی شانتی دا سبب وی۔ یعنی قدیم انسان دے اندروں دیوتا نے جنم لیا تے فیر اندر دے جذبیاں نے ای اوس دے سامنے Surrender کر دتا۔ پر شاعری تے موسیقی دا سمبندھ اک فطری عمل اے تے میرے نزدیک موسیقی نے نیچر توں تے شاعری نے موسیقی توں جنم لیا۔ ایلن پی مریم اپنی کتابThe Anthropology of Music وچ انسان تے فطرت دے مابین رشتیاں تے رابطیاں دی گل کردیاں ہویاں بانسری دی ایجاد دا اک نظریہ سیرالیون دے سکالر جے ٹی جان دے حوالے نال پیش کیتا اے۔

"........ Music was introduced by a small boy of about ten years of age. It is said that while he was going to his fathers farm early in the morning he heard a little bird whistling in the woods and greatly impressed by melodious voice of the bird ..... he stopped and listened to a song.........."

ایلن ایس نظریے نال اتفاق نئیں کردی۔ اوہدے خیال وچ اوہ کوئل دی اواز سی کوئی گیت نئیں سی۔ پر جدوں اوہ امریکی سفید فام تے بلیک فام لوکاں دے درمیان موسیقی تے گیت دا تجزیہ کردی اے تے کھلے اکھراں اچ فطرت توں دوری تے قربت دا فرق وی ظاہر کر دیندی اے۔ اوہ نسلی تے قومی موسیقی دے اچیت محقق لومیکس دا حوالہ دیندیاں ہویاں کہندی اے۔

White Folk

The body is held tensely as the singer sits or stands stiffly erect. The head is thrown for back.

The singers expression is mask like and withdrawn normally and organized on high notes.

Neqro Folk

The body of the singer moves sinuously or in relaxed easy response to the beat. He dances his song.

The singers expression changes with the mood of song line by line there is a great deal of smiling and even laughing in many performance

فطرت توں دوری تے قربت دی ایس توں بہتر مثال نئیں دتی جا سکدی۔ دریا دی روانی تے اک مٹھا مٹھا خاموش ردھم' درختاں تے ہوا دا اختلاط تے درختاں دے دل کھاندے جسم تے Course vibration' ہور فیر لہراندے ہوئے درختاں دا موسیقی آمیز اظہار مسرت' سپ وانگوں لہراں ماردی چشمیاں دی روانی' پتیاں تے ڈگدے ہوئے مینہ دیاں بونداں تے بوچھاڑ' چشمیاں دا اک ردھم نال ڈگدا ہویا پانی تے پنچھیاں' پکھرواں تے دوجے جانوراں دیاں نت نویاں بولیاں اے سب کجھ فطرت دا حصہ تے فطرت دے نزدیک رہنے والیاں دی ذات دا وکاش انگ بن جاندا اے۔ فطرت توں نزدیکی انسان دے اندر گیت تے موسیقی دی اک اجہی مترائی نوں جنم دیندی اے جیہڑی موسیقی نوں انیک تے گیت نوں انکرش بنا دیندی اے۔ ڈاکٹر ریاض مجید سفری گیت دے دیباچے وچ کہندے نیں ......

"........ لوک رس تے موسیقی باجھوں گیت کناں راہیں' دلاں وچ خوشبو نئی کھلار سکدا.........."

ڈاکٹر انعام الحق جاوید اینا وادھا کردے ان جے "----- ایہنوں تاثر یا مقبولیت دے حوالے نال پرکھن لگیاں کاغذ تے قلم توں علاوہ موسیقی دے تناسب تے آواز نوں وی تکھ رکھیا جاندا اے" ایدھا مطلب واضح اے جے موسیقی تے گیت دا سنگم لیجے بغیر گیت دی پرکھ ادھوری تے نامکمل رہے گی۔

گیت دے حوالے نال موسیقی توں وی پہلاں اوہ دھرتی وی بڑی ضروری اے جیدھی کُکھ چوں موسیقی تے گیت جنم لیندے نیں۔ اگرچہ گیت انسان دے وجود تے جذبیاں تے جذبات توں بھٹدا اے پر ایلن پی مریم جیہڑی موسیقی نوں انسانیات دے حوالے نال ویکھ دی اے۔ دوجے ماہرین موسیقی ایس نوں بشریات (Anthropology) دے نال نال نسلی موسیقیات (Ethnomusicology) دا مضبوط حوالہ وہ سمجھدے نیں۔ لومیکس دی رائے نوں سامنے رکھیا جائے تے ایلن پی مریم دی بشری موسیقیات دے مقابلے وچ نسلی موسیقیات انساناں دے گروہاں دا ای مضبوط حوالہ نئیں بندا بلکہ اوس دا جغرافیہ وی قابل شاخت ہو جاندا اے۔ ایہو صفت لوک گیت' فیر گیت تے فیر ودھدیاں ہویاں پوری شاعری دی پچھان دا سبب بن جاندی اے۔

شاعری دیاں ساریاں صنفاں چوں گیت ای اک انیک صنف اے جیدھا دھرتی تے دھرتی دے وسنیکاں نال ڈوہنگا تے مضبوط رشتہ اے۔ ہر علاقے دے گیت وچ اوہدی دھرتی تے لوک وکھرے نظر آوندے نیں' ہور انسانی جذبے وی دھرتی دی نفسیات دا اک بھرواں اظہار ہوندے نیں۔ ایہو ای وجہ اے جے جیہڑے گیت نگار کسی تہذیبی منطقے دے وسنیک ہوندے نیں اوہناں دے گیتاں دے اندر جیون مدھرتا تے کوملتا زور آور نظر آوندی اے۔ عشق دیاں منزلاں' وصل تے وچھوڑے' ہنجو تے ہاسے ہور ایہناں راہواں وچ جیہڑے جفر جالنے پیندے نیں' اوہ کومل تے کامل جذبے دھرتی دی عطا ہوندیاں نیں ہور ایہو گیت نوں سدا زندہ رہن والی شاعری دا روپ وی دیندے نیں۔

جمیل ملک ساڈے عہد دے اک ستیہ ورت' روحِ عصرتوں آگاہ' طبقاتی شعور تے سماجی آگاہی رکھن والے گیانی تے دھیانی شاعر نیں۔ شاعری دیاں ساریاں صنفاں وچ اک وڈھا ناں رکھ دے نیں۔ گیت دی اوہناں دے پندار عشق وچ آ کے اعتبار حاصل کر لیندا اے۔ اوہناں دے گیتاں وچ پوری حیاتی نظر اوندی اے۔ شاید ایس دا سبب ایہہ ہووے جے

اوہناں دی شاعری دے پچھلے سٹھ ورہیاں دی ریاضت کھلوتی نظر آؤندی اے۔ شاید ایہو ای وجہ اے جے اوہ شاعری دی کسی صنف نوں وی پیش کرن' ایہناں دیاں سوچاں تے اسلوب نو یکلا تے تکنیکی آہنگ وکھرا نظر آؤندا اے۔ ایہناں سٹھ ورہیاں وچ اوہ کسی جگہ Static یا تھکے ہوئے نظر نئیں آؤندے ..... ہر عہد نال جڑے ہوئے تے قدم نال قدم ملا کے ہر عہد دی زبان تے اسلوب وچ گل کردے تے اگے ودھدے جاپدے نیں۔

جمیل ملک نے اپنے عہد دا دکھ رگِ جاں بنا کے اپنی شاعری دا حصہ بنایا اے۔ اوہناں دے گیتاں وچ اوہناں دی دھرتی' اوہناں دے لوک' لوکاں دے دکھ' دکھاں دی شدت تے ایس شدت وچ اوہناں دی فکر دا لہو دوڑدا نظر آؤندا اے۔ دھرتی اوہناں لئی ماں وی اے تے محبوب وی۔ ایسے لئی دونویں روپاں وچ اے بڑی سوہنی' سجیلی' کومل تے مدھر لہراں وچ نظر آؤندی اے۔

جمیل ملک گیت دے اک اجیہے سدھی تے گیانی لکھیک ان جنہاں دیاں نظراں وچ دھرتی ماں تے باطن اچ چندر ونی صورتاں آباد نیں جیڑیاں ایہناں توں گیت مالا بنے تے عشق دا سوتر کتن تے مجبور کردیاں نیں۔

چرخے دی گھوکر بولے
میں پیار دا سوتر کتاں
کیوں مڑ مڑ گنجل پیوے
مینوں کجھ وی سمجھ نہ آوے
مینوں خورے کیہ کجھ کھوے!
گھوکر دے وچ دل ڈولے
چرخے دی گھوکر بولے

جمیل ملک دے بارے اوہناں دے اردو گیتاں دے حوالے نال میں لکھیا سی جے:

" ...... انہوں نے گیت کو زندگی جتنی موضوعی اور معنوی وسعت دی ہے۔ اس لئے ان کے گیتوں کے مجموعے میں ملن اور جدائی کی کڑی گھڑیوں کے ساتھ انسان کے ابدی دکھ بھی نظر آتے ہیں ــــــ گیت اندر کی کوملتا' وجود کی سرشاری اور احساس کی نرماہٹ سے جنم لیتا ہے اور جب تک باطن میں عشق کی آگ' محسوسات پر حسن کا جادو' طبیعت میں گداختگی اور چہرے پر یار کی چھبن رقصاں نہ ہو' وجود کی شاعری کب جنم لیتی ہے اور جمیل ملک جو انقلاب آفرین

فکر اور طبقاتی تنظیم کی آگہی سے سرمست عمر بھر جہدللبقاء میں مصروف رہے'
ان کے باطن میں ہمیشہ جے پال اپنی کومل آواز اور موسیقیت کی دلنوازی کے
ساتھ بستی رہی -----"

اگرچہ ایہہ تبصرہ اوہناں دے اردو گیتاں بارے وچ اے پر میری رائے وچ اوہناں دے پنجابی گیتاں دا احاطہ وی کردا اے۔ شاید ایہہ خیال ایس لئی میرے ذہن وچ آیا جے اوہناں دے گیتاں وچ عہد دی دکھی تے رات دے ہنیریاں اچ ڈبی ہوئی سماجی زندگی وی اے' تے دلاں دے اندر جاگن والیاں روشن یاداں دا چانن وی۔

کدی دھپ' کدی چھاں
کدی دکھ' کدی سکھ
کدی بھنڈی نہ پوہ
کدی سرگی دی لو
جیدھے وچ لشکے
تیرا پھل جیہا مکھ

گیت دے ایس بند وچ زندہ رہن والی زندگی دی چاہت دکھ تے کرب دی اتھاہ ڈونگھائی وچ نظر آوندی اے۔ معرض دھرتی تے سماج وی اے' تے محبوب وی۔ دونویں اک ایسے سخن دے روپ نیں جیہڑا کومل وی اے تے کامل وی' سوہنا وی اے تے نجیلا وی پر ویلے دے جھکھڑاں وچ ڈب کے بے یقینی تے عدم تحفظ دے احساس وچ ہچکولے کھا رہیا اے۔ ایتھے شاعر دا احساسِ محرومی اوس دے اپنے اندر دے ٹٹ بھج دا ویروا نئیں' بلکہ اک آفاقی دکھ دی شکل وچ ظاہر ہوندا اے۔ جمیل ملک دا کمالِ فن ایہہ اے جے اوہ ذات نوں کائنات تے کائنات نوں ذات بنا کے پیش کرن دے انداز تے عجب قدرت رکھ دے نیں۔ اے ذات دی تلاش وی اے تے کائنات دی جستجو وی۔ پر ایتھے وی اوہ اکلاپے دی بس' یاسیت دے قہریا مایوسی دے لہو دی ساڑ دا شکار نئیں ہوندے۔ اصلاً" خواہش زور مارے تے محبوب اکھیوں اوہلے ہووے تے دکھ جاگ پیندے نیں۔ چنانچہ دھپ تے چھاں' دکھ تے سکھ اک قدر بن جاندی اے پر ایہہ منزل ہر اک دا نصیب نئیں۔ .... چاہت دی Unconditional Submission تے ریاضت دیاں Multi-Divisional Diversities دی ضرورت ہوندی اے تے جمیل ملک پریت دے سچے میت دے گیت دے سچے کلاکار نیں جنہاں دے کول جذبے دا انگ وی اے تے تجربے دا سنگ وی۔ ایہو ای وجہ

اے جے شہری ر ہتل دے باوجود اوہناں دی شاعری وچ دھرتی تے دھرتی دی پریت بولدی نظر آوندی اے۔ ایہہ گل میں ایس لئی کہی اے جے اوہاں دی زندگی اک مخصوص نظریے تے شاعری اسے نظریے دا پرتو ہونے دے سبب شہری ر ہتل' شہری اصطلاحات تے شہری زبان اوہناں دی شاعری دی پچھان کراندے نیں۔ شہری زندگی وچ جے زویں ہووے دی تے اوہ فٹاں' گزاں' مرلیاں تے کنال دی قید وچ ہوندی اے۔ جد جے دھرتی نال پیار کرن لئی پورے جغرافیے دی لوڑ پیندی اے جیدھے وچ فٹ' گز' مرلے تے کنال قطرے دی طراں نظر آوندے نیں تے جمیل ملک دا اے وسیع وژن اے جیدھی دھرتی اک وڈھے جغرافیے تے پھیلی ہوئی اے۔ فیر وی ایہناں ساریاں خفتاں دے باوجود ایس توں انکار وی ممکن نئیں جے اوہناں دے گیتاں تے جس طراں اوہناں دی فکری Totality حاوی نظر آوندی اے۔ ایسے طراں اوہناں دی شاعری دیاں دوجیاں سنفاں خاص طور تے غزل تے نظم تے اثرات وی نظر آوندے نیں پر اوہناں دے گیتاں دی وکھری شناخت متاثر نئیں ہوندی۔

اک جنڈڑی تے لکھ جھمیلے
پوہ پھٹے تے چڑیاں بولن
کناں وچ امرت رس گھولن
فیکٹریاں دے گھگھے شوکن
آن جگاون سرگی ویلے
اک جنڈڑی تے لکھ جھمیلے

شام پوے تے ٹٹیا ہویا
گھار آواں میں لٹیا ہویا
مہنگائی سبھ کجھ کھا جاوے
بنجے سبھ سدھراں دے بیلے
اک جنڈڑی تے لکھ جھمیلے

مڑ کہیاں دھپاں چڑھیاں
پکیاں فصلاں دی سڑیاں
دھپاں وچ زہر سی کوئی

یا رب دا قہر سی کوئی
دس کدروں آیا کال
توں ایس دھرتی دا لال

اج دھرتی دیوے دہائی
میری لٹ پٹ گئی کمائی
ددھ' ماں نوں سینے لا لے
لہو دے کے ایہنوں بچا لے
توں ایں ایدھا لج پال
توں ایس دھرتی دا لال

گیت دے بارے کہیا جاندا اے جے گیت دی روایت اجتماعیت دی روایت اے۔ پر میرے خیال اچ ایہہ اجتماعیت اک سطح تے علاقائیت دی خوشبو' سندرتا تے مدھرتا وچ رچی ہوندی اے۔ تے فیر کہن والے دی ہنرکاری' مہارت دے جذبے دی سچائی ہولے ہولے اس گیت نوں علاقائی جغرافیے چوں اپر چکدی ہوئی آفاقیت عطا کر دیندی اے۔ یعنی گیت دی پہلی سطح اوہدے اپنے گھار دی شناخت نال سامنے آوندی اے۔

اک رانجھا دل دے جھنگ دا
مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

بھانویں گیت دے بارے وچ ایہہ وی کہیا جاندا اے جے اک انفرادی تے ذاتی اظہار اے پر ایہہ ذات تے انفرادیت وی دھرتی ماتا دی کُکھ چوں جنم لیندی اے۔ جے لوک ریت وچ ذات تے انفرادیت دی سانجھی ہوندی اے۔ اودیاں علامتاں' استعارے' تلمیحات تے سوچ دے زاویے لوک ریت دا حصہ ای ہوندے نیں۔ تاں ای تے دھرتی تے وسدا رسدا جھنگ دل دے جہان دا اک شہر بن کے اک نویں رانجھے نوں جنم دیندا اے۔

میری ونجھلی کیوں کرلاوے
میں ہیر سیال نوں لبھاں
تھک ٹٹ گئیاں نیں پباں
مینوں مار مکایا سبھاں
مینوں کجھ وی سمجھ نہ آوے

میری ونجھلی کیوں کرلاوے

○

وچ پیار دے روگ ہزاراں
سبھ ہیر دے جھگڑے جھیڑے
اسی رانجھن پیار دے جھانجھی
راہواں وچ کیدو' کھیڑے
اساں لے جانی ایں ڈولی
ساڈے پیار دی مٹھڑی بولی

جمیل ملک دے گیتاں وچ ہجر تے وچھوڑے' ہنجو تے ہاواں' دکھاں دی ساڑ' ویاکل روح تے نراش جذبے اک قدر دے طور تے آئے نیں۔ شاید ایس دے پچھے ایہہ فلسفہ اوہناں دے سامنے ہووے جے ہجر ودھے تے زندگی بن جاندا اے۔ جے وصل ہووے تے موت تقدیر بن جاندی اے۔ موت صرف وجود دی نئیں ہوندی۔ وصل دا زہر جد جستجو' ڈھونڈ تے حاصل کرن دے آدرش دیاں رگاں وچ دوڑن لگدا اے تے سبھ کجھ مک جاندا اے۔ ایسے لئی جیہڑی توقیر ہجر نوں اے اوہ وصل نوں نئیں۔ جمیل ملک دے گیتاں دا مرکزی خیال ہجر تے ہنجواں دی نمی نمی اگ وچوں امر ہو کے اکھراں دا روپ بھردااے۔شاید ایسے لئی اوہناں دے گیتاں وچ اک مٹھا مٹھا درد قاری دے دل وچ لہندا اوس نوں اپنا اسیر کر لیندا اے۔

کیوں اکھیاں بھر بھر آیاں
مینوں کجھ وی کہن نہ دیوے
میں گل کراں اوہ رووے
ہنجواں وچ اپنے دل دے
اوہ کیہ کیہ پھٹ پرووے
بولے تے بول نہ سکے
نہ ایڈا درد وی ہووے
کیوں لگدی وانگ سودائیاں
کیوں اکھیاں بھر بھر آئیاں

○

کسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا
پلے بنھ بنھ ہنجو' ہاواں
ڈیدا رہیا میں وچ دریاواں
کسے نے میری سار نہ لتی
ساہ لیندا واں ڈریا ڈریا
کسے نیں میرا ہتھ نہ پھڑیا

اے چندرا دل نئیں مندا
میں منتاں ترلے پاواں
میں لکھ اینوں سمجھاواں
اے اوہدے تے ای ڈلھیا
جیہڑا سونے دے وچ تلیا
کیہ میل چکور تے چن دا
ایہہ چندرا دل نئیں مندا

گیت دا اے پہلا بند بظاہر تے اوس دے محبوب دی داستان کہہ رہیا اے پر محبوب معنوی اعتبار نال ود ھدے ود ھدے پورے سماج دا استعارہ بن جاندا اے تے سماج دی مادہ پرستی' بے زراں دی بے توقیری تے محرومی دا سبب بن جاندی اے۔ ایس طراں جمیل ملک دی ذات پورے سماج دی فیر کائنات دی ذات بن جاندی اے جتھے دکھ سانجھے تے سکھاں دی طلب وی سانجھی ہوندی اے۔ یعنی جمیل ملک اکلاپے دا زہر پین دی بجائے ساریاں نال مل کے جیون دی وشیش بھاوناں اونہاں دی فکر دی Totality وی اے۔ تے اوہناں دے نظریات دا وکاش انگ تے رنگ وی اے۔ اصلا" جمیل ملک دی پوری حیاتی طبقاتی منافرت تے سماجی آزادی دی جہد وچ گزری اے۔ چنانچہ اوہ اپنی گل کردیاں ہویاں وی سماج دیاں محرومیاں تے مجبوریاں نوں نظرانداز نئیں کردے' کر ای نئیں سکدے' جے ایہہ اینہاں دے مسلک تے نظریے دی نفی ہووے گی جیہڑی شاید اینہاں لئی قابل قبول نہ ہووے۔ شاید ایسے لئی جمیل ملک دیاں گیتاں نوں ذات توں کائنات تک پھیلی ہوئی دنیا تے محیط کیتا جا سکدا اے۔ فیر اوہناں نے اپنے آپ نوں کسے اک خیال تک محدود وی نئیں کیتا۔ میں اوہناں دے اردو گیتاں دے بارے لکھیا سی جے جمیل ملک نے اپنے آپ نوں کسی اک

موضوع تک محدود کرن دی بجائے کائنات دی جزئیات تے ذات دی کائنات تک پھیلایا ہویا اے۔ جس وچ شعور دے چشمے دی تابانی دی اے تے دل دریا دی ڈب کے ابھرن دی دل آویز جاودانی دی۔ دوسری اصناف سخن دی نسبت جمیل ملک نے گیتاں وچ پیش کش دے انداز، لفظیات دی تزئین تے مضمون دی روشنائی ول خاص توجہ دتی اے۔ ایسے سبب اوہ اک شاندار، نویکلے تے Illustreous اسلوب دے حامل نیں جیہڑا ہر اک دا نصیب نئیں ہوندا۔

تاویں کدرے کدرے گیتاں وچ تے گیتاں دے مصرعیاں وچ ایہہ احساس ہوندا اے جیویں اینہاں دے گیتاں وچ جذباتی زندگی دا ولولہ بڑی ہلکی سراں وچ سنائی دیندا اے۔ سوچ تے مصرعیاں دی کمپوزیشن وچ اک ٹھہراؤ نظر آؤندا، روانی دی سرمستی تندی تے تیزی نظر نئیں آؤندی تے کئی تھاواں تے لکنت دا احساس وی ہوندا اے۔ ممکن اے جے ایہہ میرا اپنا احساس ای ہووے۔ شاید جمیل ملک دی شہری ربتل دے سبب پنجابی زبان دی اس ارضی فضا توں دوری ایس دا سبب ہووے یا فیر اینہاں دی طاقتور نظم تے غزل دی کمپوزیشن کدرے کدرے گیتاں وچ زور آور ثابت ہوندی ہووے۔ تاہم میرا ایہہ احساس اوہناں دے گیتاں دی کلیت نوں مجروح کردا تے نہ ہی اوس مقام تو تھلے آؤندا اے جیہڑا جمیل ملک نوں حاصل اے۔ جمیل ملک ساڈے عہد دے اک صاحب ہنر شاعر، سنجیدگی ہور متانت دی گہر انگیز آگہی توں مابہ الامتیاز متصف نظم گو، نرم رو، کومل تے سجاؤ، سبھاؤ دے گیت نگار اپنے عہد وچ اک جداگانہ تے انیک رنگاں دے سدھی شاعر نیں۔ ناصر شہزاد نے اوہناں دے بارے وچ خوب کہیا سی۔

"جمیل ملک کے ہاں اردو گیت کے عجب انداز ہیں اور عجب اعجاز ..... جمیل ملک کا شعری کشت بڑا تازہ بڑا تیج تقاضا ہے ....."

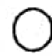
اور میں ایس وچ صرف ایناں وادھا کراں گا جے جمیل ملک دے گیت اوہناں دی زندگی تجربے تے آدرشاں دا ایجاز وی نیں تے اعجاز وی۔ اینہاں وچ اوہناں دی پچھان کران والا اسلوب وی اے تے اک انفرادیت وی اے جیہڑی اوہناں کولوں کہلواندی اے۔

اک رانجھا دل دے جھنگ دا
مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

ڈاکٹر اعجاز راہی

حمدیہ

ایہہ ساری کھیڈ اوسے دی
جہڑا جگ دا پالن ہار
نمی نمی ہوا دے جھوٹے
ایہہ پھُل، تریل، ایہہ بوُٹے
ایہناں چوں بھنڈی خشبو
ایہہ فجری ویلے دی لو
ایس لو وچ اوہدا پیار
ایہہ ساری کھیڈ اوسے دی
جہڑا جگ دا پالن ہار

اٹھ اٹھ کے سرگی ویلے
کیہ لبھیں جنگل، بیلے!
ایہہ پیار بڑا انمول اے
ایہہ مشک تے تیرے کول اے
اندر دل جھاتی مار
ایہہ ساری کھیڈ اوسے دی
جہڑا جگ دا پالن ہار

کملے وی ہون سیانے
کھُل جاون بھیت انجانے
جد دل دا تونبا وجے
اوہ ننگیاں نوں وی کجے
اوہ رب اوہ سب دا یار
ایہہ ساری کھیڈ اوسے دی
جہڑا جگ دا پالن ہار

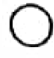

نعتیہ

مینوں خالی ہتھ نہ ٹور
میں چڑھیا تیرے بُوہے
ہر پاسے کھڑ کھڑ پینڈے
پھل پیلے' ساوے' سُوہے
مرے ساہ ساہ دے وچ تُو اے
مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دے
مینوں لوڑ نئیں کجھ ہور
مینوں خالی ہتھ نہ ٹور

میں جنم جنم دا پیاسا
اگے اکھیاں ترہائیاں
پچھے جُگ جُگ دا ہاسا
اج بھر دے میرا کاسا
ترے گھر وچ تھوڑ نہ سائیں
بے زور نوں دے دے زور
مینوں خالی ہتھ نہ ٹور

ایہہ میرا دل' ایہہ بھولا
دنیا کولوں کیہ منگے!
ایتھے رولا ای رولا
مرا پھٹیا ہویا چولا
میرے دل مار کے جھاتی
مینوں کر دے نواں نکور
مینوں خالی ہتھ نہ ٹور

ونجھلی دا دل دریا
ایدھی لہر لہر وچ گیت ایدھا وکھرا سُر سنگیت
بھاویں دُکھ ہووے یا سُکھ ایہہ ساڈے من دی میت
ایدھے ساہ وچ سب دا ساہ
ونجھلی دا دل دریا
ایدھا رانجھا ہیر دا راکھا ایدھا ہر سُر بڑا سجاکھا
ایہہ کلیاں کدی نہ چھڈدی ایہہ کدی نہ موڑے آکھا
اینوں ساڈی اپنی چاہ
ونجھلی دا دل دریا
اج ویلا اے کجھ ہور فصلاں نوں پے گئے چور
اج پتھر دل دا چن ونجھلی پئی کھوے، چکور!
آ، میرے ویہڑے آ
ونجھلی دا دل دریا

سّتی تھلاں وچ کوکدی
مرا پُنّوں ڈھونڈ لیاوَ
مرا ہار سنگھار وی اوہ وے
مرے دل دا یار وی اوہ وے
مرا سچا پیار وی اوہ وے
میں جیوندیاں جی مر گئی آں
مینوں ایناں نہ تڑفاوَ
سّتی تھلاں وچ کوکدی
مرا پُنّوں ڈھونڈ لیاوَ

اج لُٹ گئی پیار کمائی
ہر پاسے زردی چھائی
میں ازلاں دی ترہائی
اوہدی دید ای میری عید اے
تن من دی پیاس بجھاوَ
سّتی تھلاں وچ کوکدی
مرا پُنّوں ڈھونڈ لیاوَ

ہن تن من سُنجا کھیت اے
مرے اگے پچھے ریت اے
جیون دا ایہہ کیہ بھیت اے!
کیوں موت اے ہتھ پھڑائی!
ایہہ گل ذرا سمجھاؤ!
سسّی تھلاں وچ کوکدی
مرا پُنّوں ڈھونڈ لیاؤ

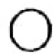

میں یار دے ویہڑے نچدی
میں یار مناون آئی
مری ہون دیو رسوائی
نچ نچ کے ٹُٹ پھُٹ جاواں
میں رُٹھیا یار مناواں
جند چُوڑی کورے کچ دی
میں یار دے ویہڑے نچدی

ناں لے کے اوہدا جیواں
میں سدا سہاگن تھیواں
میں سدھراں ونڈدی رہواں
نچ نچ کے کیہہ کجھ کہواں
اگ پیار دی دل وچ مچدی
میں یار دے ویہڑے نچدی

مری اکھیاں وچ لو اُس دی
مرے من وچ خشبو اُس دی
میں پنج پنج رنگ کھلاراں
مڑ آون پیار بہاراں
رکھچ اپنی سُچے سچ دی
میں یار دے ویہڑے نچدی

کیوں ڈُلھ ڈُلھ پیندے ہاسے!
اج سدھر سدھر نچدی
انگ انگ وچ اگ پئی رچدی
ایہہ ہاسے مُک نہ جاون
توں کچی چوڑی کچ دی
کیدھے ملنے دی آس اے!
کیوں ڈُلھ ڈُلھ پیندے ہاسے!

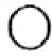

ایناں ہاسیاں دی جھولی وچ
ایناں سدھراں دی ڈولی وچ
کوئی چور نہ چُھپیا ہووے
ترے پیار دی اس بولی وچ
کیہڑی جلدی بلدی پیاس اے!
کیوں ڈُلھ ڈُلھ پیندے ہاسے!

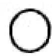

ترے شہر دے وچ تے قہر اے
اتھے زہری ددھ دی نہر اے
توں پیار دی چانن منگیں
ترے سِر تے شِکر دوپہر اے
ترے ویری آسے پاسے
کیوں ڈُکھ ڈُکھ پیندے ہاسے!

کدے نہ مُکن ساڈیاں چاہواں
بھین بھرا ساڈے جُگ جُگ جیون
سدا مراداں والے تھیون
ہسن کھیڈن بال ایانے
خوشیاں ونڈن نال سیانے
مُک جاون سب ہوکے' ہاواں
کدی نہ مُکن ساڈیاں چاہواں

ہسن وسن پیارے لوکی
اک ہو جاون سارے لوکی
گاون چیت' بہار تے ساون
باغ بغیچے کھِڑ کھِڑ جاون
کھُلدیاں جاون نویاں راہواں
کدے نہ مُکن ساڈیاں چاہواں

نئیں کوئی چیز محبت ورگی
دھرتی ہووے جنت ورگی
اینا اپنا شوق ودھایئے
اسماناں نوں جا ہتھ پایئے
اُچیاں ہو ہو جاون باہواں
کدے نہ مُکن ساڈیاں چاہواں

ایہہ کھیڈ کھڈونے اگ دے نیں
اتھے بالاں دے لئی ہٹیاں تے
ہن کجھ وی ہور تے وکدا نئیں
ما پیو نوں اج ایہناں توں وکھ
کجھ ہور اپنے ول کھچدا نئیں
شور اچیاں اچیاں بولیاں دا
ونجارے کاہنوں ٹھگ دے نیں
ایہہ کھیڈ کھڈونے اگ دے نیں

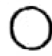

ایہہ اگ پٹاخے ای گھٹ سن
ہن نویں کھڈونے آ گئے نیں
اج ایٹم تے میزائل وی
کناں راہواں سانوں پا گئے نیں
ہن لہر لہر انج نچدی اے
سب لوکی جیویں جھگ دے نیں
ایہہ کھیڈ کھڈونے اگ دے نیں

اج سجن بن کے آئے نیں
جہڑے کرن تجارتاں جنگ دیاں
کسے دے پلے کیہ پیوے
اتھے بولیاں رنگو رنگ دیاں
اوہناں ایہہ کھیڈ رچائی اے
جہڑے ویری ساڈی پگ دے نیں
ایہہ کھیڈ کھڈونے اگ دے نیں

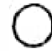
اُچیاں ذاتاں والے
اپنیاں صفتاں تے تعریفاں
کر کرکے نئیں تھکدے
جیویں ایہہ نیں سب توں اُچے
ہیٹھاں کدے نہ تکدے
سبھ نوں رکھدے پیراں تلے
مُکھے چمک دمک دے
چاکر آل دوالے
اُچیاں ذاتاں والے

کُھلیاں کوٹھیاں دے مالک
وڈھیاں وڈھیاں جاگیراں
ایہناں نوں موہڈے تے چُکیا
جھوٹھیاں پیر فقیراں
ایہناں دے ہتھوں کس کس دی
چادر لیراں لیراں!
پکنے دل دے کالے!
اُچیاں ذاتاں والے

اک دن ساری مک جاوے گی
ایہناں دی سرداری
پھڑ کدال درانتی جے کر
نکلی خلقت ساری
اوڑک بدلے مُچک جاون گے
سارے وارو واری
شیر نیں ویکھے بھالے
اُچیاں ذاتاں والے

کوئی وس نئیں چلدا
عمراں لنگیاں کھیتاں اندر
اڈ گئے سال مہینے
شکر دوپہراں دے وچ چوندے
ساڈے خون پسینے
بھر کے پیٹ نہ روٹی کھاہدی
پھٹ کے رہ گئے سینے
اپنے تن دا کھیس بنایا
سب نے ساڈی کھَل دا
کوئی وس نئیں چلدا

صدیاں توں پئی راج کرے کیوں
اُنہی زورا زوری!
سامنے لُٹ کے لے جاندے نیں
کوئی نہ پکڑے چوری
مُکھے سوں جانے آں سُن کے
دھرتی ماں دی لوری
اوہدے ای دونویں ہتھ خالی
جہڑا مالک ہَل دا
کوئی وس نئیں چلدا

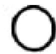

ربا کد عرشاں توں لہہ کے
توں انصاف کریں گا!
ویری تے ایہہ سمجھن توں وی
ساڈے نال مریں گا
مُک جاوے گی خلقت تے توں
بیٹھاں پیر دھریں گا!
خوشخبری دا پیار سنہڑا
سانوں کیوں نئیں گھلدا!
کوئی وس نئیں چلدا

چھوٹی جئی عمر وی لنگدی نئیں
اُنج تے لنگ جاندیاں صدیاں نیں
پر جنہاں نوں چھوٹیاں عمراں وچ
ایہہ لے وچھوڑے پے جاون
اوہناں دیاں عمراں ادیاں نیں
ایسے لئی ویری شوکدے نیں
کوئی گل ادیاں دی ڈھنگ دی نئیں
چھوٹی جئی عمر وی لنگدی نئیں

جد چکی اک تھاں رُک جاندی
چھوٹی جئی ایس حیاتی دی
جہڑی اکو واری لبھدی اے
فیر ساری گل ای مُک جاندی
سانوں کل مکلا چھڈ کے کیوں!
گل، چھل دے رنگ وچ رنگ دی نئیں!
چھوٹی جئی عمر وی لنگدی نئیں

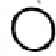

چھوٹی جئی عمر نوں کہنے آں
ویلے دے نال وی ٹُرنا سِکھ
ایہہ ساڈی گل کجھ سندی نئیں
چپ چاپ ای دھڑے رہنے آں
ایہہ ساتھوں وکھری لگدی اے
کیوں ایہہ وی ساڈے سنگ دی نئیں!
چھوٹی جئی عمر وی لنگدی نئیں

اسی کنڈ دے کے نئیں نسدے
اپنے یاراں دے یار آں
سب لوکاں دے دلدار آں
خورے کیوں چودھری' راجے
سانوں پیاریاں کولوں کھسدے!
اسی کنڈ دے کے نئیں نسدے

اسی بھاویں کالے' کملے
سمجھو نہ سانوں ٹیملے
اسی ول فریب دے بھیتی
تہاڈے جالاں وچ نئیں پھسدے
اسی کنڈ دے کے نئیں نسدے

تہاڈے لئی بھانویں گھ دے
ہر زہر دی کاٹ وی رکھ دے
اسی مر مر کے جی پینڈے
تسی پل پل سانوں ڈسدے
اسی کنڈ دے کے نئیں نسدے

توں میرا پیار بھلائیں نہ
توں جُگ جُگ جیویں شاد رہویں
تو جتھے رہویں آباد رہویں
میں وی اک تیری باندی ساں
ایہہ سوچ کے توں شرمائیں نہ
توں میرا پیار بھلائیں نہ

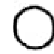

توں میرے باجھ نہ رہنا سیں
تینوں یاد اے کیہ کیہ کہناسیں!
گلاں سب چھلاں بن گئیاں
چھلاں دے وچ رُڑھ جائیں نہ
توں میرا پیار بھلائیں نہ

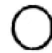

میں تینوں کد بھل سکنی آں!
میں تیری رہ پئی تکنی آں
دل دے دیوے وچ لو تیری
ایہنوں مار کے پھُوک بجھائیں نہ
توں میرا پیار بھلائیں نہ

توں میرا کیہہ لگدا ---!
تینوں میں پچھاندی وی نئیں
کون ایں توں' جاندی وی نئیں
اوس جئی جندڑی میری
توں اک لمبو اگ دا
توں میرا کیہہ لگدا ---!

میرے نال اکھ نہ لڑا
جتھوں آیاایں اوتھے ای ٹُر جا
کرناں ایں کیویں ویرواں
توں میرے پگ پگ دا!
توں میرا کیہہ لگدا ---!

ہس ہس گل کرکے
سو سو' ول کرکے
اکھاں دی بجھارتاں دے نال
کیویں پیا مینوں ٹھگ دا!
توں میرا کیہہ لگدا ---!

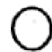

مینوں لُٹ پُٹ جاویں گا
نھیریاں سُٹ جاویں گا
جھوٹھا' پردیسیا تیرا
سفنہ اے جگمگ دا
توں میرا کیہہ لگدا ---!

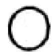

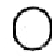
اج لُٹ لے پیار دا میلہ
سکھیاں نیں مہندی لائی
بھیناں نیں مانگ سجائی
توں دھرتی ماں دی شوبھا
توں ووہٹی بن کے آئی
جھڑے پاسوں وی تکیئے
ترا مکھڑا نواں نویلا
اج لُٹ لے پیار دا میلہ

ترے خواباں دا شہزادہ
گھر آیا گھر دا راجہ
سبھ دنیا نوں پیا آکھے
ترے دل دھڑکن دا واجہ
اک ہیرؔ دا جوگی بن کے
آیا رانجھن البیلا
اج لُٹ لے پیار دا میلہ

توں کھیتاں دی شہزادی
توں گھر گھر دی آبادی
توں ہر ویہڑے دا بوٹا
تری ہر گل بڑی سوادی
سجناں دی خشبو بن کے
پیا چھکے بیلا بیلا
اج لُٹ لے پیار دا میلہ

سونے وچ تُل نہ جاویں
میلے وچ رُل نہ جاویں
غیراں دے آکھے لگ کے
سجناں نوں بُھل نہ جاویں
چل ویلے دی بانہہ پھڑ کے
نئیں مڑ کے آؤنا ویلا
اج لُٹ لے پیار دا میلہ

سدھراں دے پینڈے نئیں مکدے

ایہہ سدھراں سوہنے یار دیاں ایہہ سدھراں پیار بہار دیاں
کدی پھل کیرن کدی ماردیاں
کدے ہاسے کھڑ کھڑ پینیدے نیں کدی چھم چھم اتھرو نئیں رکدے
سدھراں دے پینڈے نئیں مکدے

ایہہ سدھراں ساڈیاں سکھیاں نیں ایہہ سدھران دل دیاں اکھیاں نیں
سوہنے لئی سانبھ کے رکھیاں نیں
جند جان وی اوس توں وار دیئے پر دلاں دے سودے نئیں چکدے
سدھراں دے پینڈے نئیں مکدے

سدھراں نیں مان حیاتی دا ایہو تے زور نیں چھاتی دا
ایہہ چانن کالی راتی دا
ساڈے پیار دا روپ اے چن ورگا ایدھے لشکارے نئیں مُکدے
سدھراں دے پینڈے نئیں مکدے

سدھراں وی کنیاں جھلیاں نیں ایہناں ساریاں راہواں ملیاں نیں
ایہہ ساڈے لہو وچ پلیاں نیں
ایہناں چاہواں دیاں راہواں تے اسی چلئے تے اسی نئیں رکدے
سدھراں دے پینڈے نئیں مکدے

میں نواں نکور لکھاری

مرے سامنے نویاں راہواں میں جدوں کھلاراں باہواں
چھم چھم چھم برکھا آوے تے میرا دل پرچاوے
مرے نال اے اوہدی یاری
میں نواں نکور لکھاری

میں سب دے دل وچ وسدا تے سب دے دل دی دسدا
چن سورج دا سرناواں میں دُھپ دے وچ پرچھاواں
مرے نال اے خلقت ساری
میں نواں نکور لکھاری

مرے دل وچ کھوٹ نہ کوئی میں چھوئی گل ان چھوئی
مرے دل وچ سوہنیاں ریجھاں ہر دل وچ پیار نوں بیجاں
خشبو دی کھُلی پٹاری
میں نواں نکور لکھاری

مرے اکھر نیں ست رنگے من موہنے، چنگے چنگے
میں جھڑے بول وی بولاں سدھراں دے رنگ وچ گھولاں
میں فن دا عجب للاری
میں نواں نکور لکھاری

مری پائل دے وچ گیت

مینوں نسن دے مینوں بھجن دے — مینوں اج نچ نچ کے رجھن دے
مرے من وچ گھنگھرو وجن دے — ایہہ گیت نئیں میرے سجن دے

مرے انگ انگ دے وچ پریت
مری پائل دے وچ گیت

ہر گھار دے وچ من ہاریاں نوں — کہہ دیو وچھوڑے ماریاں نوں
نالے پیار دے ویری ساریاں نوں — جھڑی لے جاندی اے پیاریاں نوں

اج توڑنی اے اوہ ریت
مری پائل دے وچ گیت

دل والیاں تے جھڑے ہسن گے — اپنے ای جال اچ پھسن گے
من موجی رسن وسن گے — نچ نچ کے سب نوں دسن گے

اج من من دے وچ میت
مری پائل دے وچ گیت

مرے دل وچ تیری لو

اک چن اسمان تے لشکے — اک میرے دل وچ وسے
اس دنیا چانن کیتی — ایہہ دل دیاں رمزاں دسے
ایہہ دونویں ای اک مک نیں
پر لگدے نیں ایہہ دو
مرے دل وچ تیری لو

ایہہ میرے اندر باہر — دو چن میں لے کے ٹریا
ایہہ مڑ گئے اوسے پاسے — میں جہڑے پاسے مڑیا
ایہناں وچ مینوں لبھدی
ہر ویلے دی کنسو
مرے دل وچ تیری لو

چانن دی پھلواڑی وچ سبھ تیریاں یاداں مہکن
سبھے دیساں دے پنچھی ایس پھلواڑی وچ پہکن
مینوں آندی رہندی چن دی
ہر موسم وچ خشبو
مرے دل وچ تیری لو

مری رات وی اے دن ورگی ایہنیں ایناں چانن کیتا
میں چانن چانن ہویا میں رج کے چانن پیتا
ہن میرے لئی ہر ویلے
نھیرے وچ بھٹدی پو
مرے دل وچ تیری لو

ساڈے پیار دی مٹھڑی بولی
اسی پیار دلار دے ساجھی ساڈے پیار دے بول سُریلے
سدھراں، جیویں، مٹیاراں اسی گھبرو، چھیل چھبیلے
رُمی رُمی ہوا ہمجھولی
ساڈے پیار دی مٹھڑی بولی

اوہنے سانوں یاد کیہ رکھنا جہڑا سونے اتے ڈلھیا
اودھے کجھ ہتھ نہ آیا جہڑا دھرتی ماں نوں بھلیا
اوس اپنی جندڑی رولی
ساڈے پیار دی مٹھڑی بولی

وچ پیار دے روگ ہزاراں سب ہیر دے جھگڑے جھیڑے
اسی رانجھن یار دے جاجھی راہواں وچ کیدو، کھیڑے
اساں لے جانی ایں ڈولی
ساڈے پیار دی مٹھڑی بولی

○

میں کاہنوں لایاں اکھیاں!
اوہنے مری سار نہ لتی
عمراں دی جدائی دِتی
مینوں کلیاں مار مکایا
میرا لوں لوں ترہایا
کیوں یاداں سانبھ کے رکھیاں!
میں کاہنوں لایاں اکھیاں!

○

مری جندڑی جوگن ورگی
ناں رات نہ میری سرگی
بن ٹھن کے سُرمے پا کے
کِنے ای روپ وٹا کے
مرا تن من ساڑن سکھیاں
میں کاہنوں لایاں اکھیاں!

کون آئے' مینوں ویکھے!
کیہہ ایہو پیار دا لیکھ اے!
اوہ راتاں اوہ برساتاں
اوہ مِٹھیاں گلاں باتاں
کیوں ایہہ سوغاتاں پکھیاں!
میں کاہنوں لایاں اکھیاں!

مینوں رانجھے جیا نہ ہور کوئی
میں اوس دے ڈھولے گانی آں
رانجھا جتھے بانہہ پھڑ لیندا
میں اوسے تھاں مر جانی آں
اوہو چت چور اے دھڑکن وچ
نئیں اوددوں ودھ کے چور کوئی
مینوں رانجھے جیا نہ ہور کوئی

اوہ میری مرضی کردا اے
لکھ ہیراں اُس تے مردیاں نیں
پر اوہ میرے تے مردا اے
سب جگ تے زور ازمانی آں
دل تے نئیں چلدا زور کوئی
مینوں رانجھے جیا نہ ہور کوئی

درداں دی ماری جندڑی
میں ساری عمریں لڑیا
آفاتاں مینوں ڈرایا
میں ہریا، ناں میں ڈریا
اج چھڈ گئی یاری، جندڑی
درداں دی ماری جندڑی

ہن کول نہ بیلی کوئی
کِڈھے بے دردی جنہاں
جند سوئیاں نال پروئی!
کِناں روہڑی ساری جندڑی!
درداں دی ماری جندڑی

سیّاں نیں۔ لوں لوں ڈنگیا
اج سبھے ویریاں رِل کے
مینوں سولی اتے ٹنگیا
جِتی یا ہاری جندڑی!
درداں دی ماری جندڑی

اوہو تے مری حیاتی اے
کھس کے لے آیا کھیڑیاں توں
اوہدی رنگی چوڑی چھاتی اے
مرے ساہواں وچ اوہدی خوشبو
مرے دل وچ نچدا مور کوئی
مینوں رانجھے جیا نہ ہور کوئی

اسی عمراں دے ترہائے
اک کربل باہر بلدی اک کربل ساڈے اندر
ساہ اسراں آون جاون جیوں چلے لہو وچ جندر
اج کوئی نہ نیڑے وِسدا
ناں سجن ناں ماں جائے
اسی عمراں دے ترہائے
چن ماہی کول نہ اپنے تے رب وی دور ای وسے
سب جان دے ویری ہوئے کوئی خیر خبر نہ دسے
کوئی تے اپنا بن کے
صدیاں دی پیاس بجھائے
اسی عمراں دے ترہائے
سب پتا ایسے گل دی اساں سچی گل کیوں کیتی!
کیوں جھوٹھ نوں سچ نہ منیا! کیوں اپنی جیبھ نہ سیتی!
پتراں نوں جھولی پا لے
رکھے ویں ساڈیئے مائے!
اسی عمراں دے ترہائے

اسی روشنیاں دے نال
ایہہ چن سورج تے تارے سب ساڈے اپنے پیارے
اسی اک منزل دے راہی ساتھوں نسے دور سیاہی
ساڈے ہتھاں وچ مشال
اسی روشنیاں دے نال
اسی کسے کولوں نہ ڈریئے اسی نھیریاں نال وی لڑیئے
جہڑی نھیریاں نھیری مُچکی اج گل اوہ ساری مُکی
دکھ بھل گئے اپنی چال
اسی روشنیاں دے نال
اسی ہر اوکڑ توں لنگئے اسی جگ دیاں خیراں منگئے
اساں جت لئی سچ دی بازی ساڈے توں رب وی راضی
اساں تھاں تھاں پائی دھمال
اسی روشنیاں دے نال

قبراں لئی ہار وی مہنگے نیں
ہن ڈھونڈیاں پھل وی ملدے نئیں
جہڑے ہٹیاں تے پئے وکدے نیں
اوہ سب خشبو توں خالی نیں
ایس دل دے چاک اجوکھے نیں
جہڑے کسے کولوں وی سلدے نئیں
کجھ اسی مجاور قبراں دے
کجھ اپنے پیار وی مہنگے نیں
قبراں لئی ہار وی مہنگے نیں

کدے یاراں نال وی بہندے ساں
تے ون سونیاں گلاں سن
اج کتھے ساریاں یاریاں نیں
ہن اُڈ پُڈ گئے اوہ ویلے سبھ
جد سندے ساں' جد کہندے ساں
ہن قبراں ہیٹھاں جا سُتے
سبھ وچھڑے یار وی مہنگے نیں
قبراں لئی ہار وی مہنگے نیں

کدھر جایئے، دسو تے سہی
سانوں ہن وی سدھر جیون دی
ایس کارن کیہ کجھ کرنے آں!
اساں پیار دا ہار پروناں ایں
پھُلاں دے باجھوں ساڈے لئی
جنہاں کنڈیاں دے وچ لذت سی
ہن تے اوہ خار وی مہنگے نیں
قبراں لئی ہار وی مہنگے نیں

عمراں دے پچھتاوے

کیہ دسیئے ہن کتھے گئیاں کیہڑے پاسوں لنگیاں!
سبھے اپنے نال ای لے گئے ساریاں گلاں چنگیاں
کوئی قبول نہ ہوئی اساں لکھ دعاواں منگیاں
ہوکے بھریئے، واجاں ماریئے کوئی مڑ نہ آوے
عمراں دے پچھتاوے

سُنجے سُنجے باغ بغیچے، سب اسمان وی خالی
اُڈ پُڈ گئے نیں پنکھ پکھیرو، رووے ڈالی ڈالی
اپنے کول ای رہ گئی جیہڑی سدھر سدھر پالی
زخم دلاں دے بن گئے، پھُل وی سوہے پیلے ساوے
عمراں دے پچھتاوے

جتھے پہنچ نہ ساڈی، سجناں نیں اوہ تھاواں ملیاں
ساڈے ہتھاں وچ ہن کیہ اے! خالم خالی تلیاں
ساریاں راہواں وچ ہنیرا بند نیں سبھے گلیاں
ہتھ پھڑن والے نئیں لبھدے، کوئی کتھے جاوے!
عمراں دے پچھتاوے

دل دے اندر دیوا بلے مین جاگاں ساری راتی
دیوے پیارے پیارے جاگن
میں جاگاں تے تارے جاگن
میرے نال ای سارے جاگن
پل پل مینوں دین دلاسے سبھے سنگی ساتھی
دل دے اندر دیوا بلے میں جاگاں ساری راتی
کدے نہ من دی آس بجھاواں
تکدی رہواں اس دیاں راہواں
بھاویں کجھ پاواں ناں پاواں
کیہ دساں کیہ گلاں کردی ایس دیوے دی باتی!
دل دے اندر دیوا بلے میں جاگاں ساری راتی
بیٹھی اپنی جندڑی گالاں
صدیاں توں میں روگ اے پالاں
کد تک اپنا آپ سنبھالاں!
کدرے بیت نہ جاوے ایویں اپنی درد حیاتی!
دل دے اندر دیوا بلے میں جاگاں ساری راتی

میں کل مکلا پنچھی

کتھے اڈ پڈ گئیاں بہاراں   ناں توں ناں صحبت یاراں
ایہہ روگ تے ایہہ اکلاپا   میں کنہوں اج پکاراں!

کہڑے باغ دی خشبو ہویا
ہر ون سولا پنچھی!
میں کل مکلا پنچھی

میں جہڑا سودا کیتا   گھاٹے دا سودا کیتا
میرے ہتھ نہ کجھ وی آیا   کہیا اچا سودا کیتا!

جند رِنج پئی اج کرلاوے
جیویں کوئی اوّلا پنچھی
میں کل مکلا پنچھی

مرے دل دا پُھل کملایا   ناں کوئی وی ماں پیو جایا
اک میں تے مرا وچھوڑا   ناں ملن دا موسم آیا

رووے تے کوکاں مارے
ایہہ دل، ایہہ جھلّا پنچھی
میں کل مکلا پنچھی

ایہہ ووہٹی گھار دی جوتی
ایہہ سب توں چونواں موتی

ایس ووہٹی نال بہاراں میں اس توں جندڑی واراں
سب ایہنوں حیاتی جانن ایدھے نال ای گھر دا چانن
ایہہ ووہٹی گھار دی جوتی
ایہہ سب توں چونواں موتی

ایہہ پیار دا پہلا جُھوٹا ایہہ گھار دا ساوا بُوٹا
ہر پاسوں خوشبو آوے ایدھی جھیل نہ جھلی جاوے
ایہہ ووہٹی گھار دی جوتی
ایہہ سب توں چونواں موتی

ایہہ کدی وی کجھ نہ کھووے ایہہ سدا سہاگن ہووے
ایہہ سب توں رہوے اگے ہر موسم دے وچ سجے
ایہہ ووہٹی گھار دی جوتی
ایہہ سب توں چونواں موتی

ایہہ موتی اے اَن مُلیا ہر کوئی ایس تے ڈلھیا
ایہہ سب دے دل دی سدھر ایہہ سارے گھار دی چدھر
ایہہ ووہٹی گھار دی جوتی
ایہہ سب توں چونواں موتی

توں پُھل تے میں خشبو
ایہہ پنچھی تے چہکاراں سبھ ساڈے نال بہاراں
میں تیرے دل دی دھڑکن تو میری رات دا چانن
اسی اک دوجے دی لو
توں پُھل تے میں خشبو
توں گھر دا باغ بغیچہ میں باہر دا باغ دریچہ
توں گھر وچ پاویں پیلاں میں سب جگ دے وچ پھیلاں
اسی اک ہو کے وی دو
توں پُھل تے میں خشبو
اساں وکھری کھیڈ رچائی ساڈے میل دے وچ جدائی
اسی سبھ دی کہندے رہندے ہر ویلے لیندے رہندے
ہر پاسے دی کنسو
توں پُھل تے میں خشبو

میں نہ پاواں ایہہ سونے دا گہنا
ماہی کول اے میرے دل دی کنجی
ماہی بِناں میں لگدی سنجی سنجی
ماہی آوے تے میں گہناں پااں
ماہی باجھ کیہ اپنا آپ وکھاواں!
کلیاں کیویں ایویں بن بن بہناں!
میں نہ پاواں ایہہ سونے دا گہناں

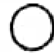

ماہی دور تے میں آں کلّ مکلّی
جگ دے لئی میں کملی تے میں جھلّی
کون ہن آ کے میرا درد ونڈائے
ماہی جے کر آوے' پھیرا پاوے
فیر میں دنیا کولوں ہور کی لیناں!
میں نہ پاواں ایہہ سونے دا گہناں

ماہی دے درشن دی میں ترہائی
میرا گہناں تے میرا چن ماہی
اوہدیاں راہواں تکدی اکھ سوالی
اوہدے باجھ میں رُکنی خالم خالی
چپ چپ چپ چپ سارے دکھڑے سہناں
میں ناں پاواں ایہہ سونے دا گہناں

سجناں تینوں پیار بلاوے آ جا میرے کول
راہواں تکدیاں عمراں لنگیاں توں نہ مڑ کے پھیرا پایا
اج تک میری پیاس نہ بجھی اج تک کملا دل ترہایا
دل دی پیاس بجھا دے بول کے پیار دے مٹھڑے بول
سجناں تینوں پیار بلاوے آ جا میرے کول
گلی گلی وچ پِھراں نمانی لوکی مینوں کہندے کملی
پیار اچ دل اِنج رستہ بھلیا ٹھیڈے کھاکھامیں نہ سنبھلی
لوکاں میرے ہتھ دے اُتے رکھ دتا کشکول
سجناں تینوں پیار بلاوے آ جا میرے کول
کدی تے پا وطناں ول پھیرا جاندا نئیں ویری اکلاپا
اج وی سجناں تاہنگ اے تیری بُھل کے وی نہ کراں سیاپا
جاگدی رہواں، بیٹھی رہواں دل دے بوہے کھول
سجناں تینوں پیار بلاوے آ جا میرے کول

سانبھ سانبھ رکھنی آں گڈیاں پٹولے
اج تک میرا سوہنا گڈا نئیں آیا
اوہدے لئی اج وی اے دل تڑپایا
بڑا ترسایا کملی بنایا
کھاندا رہندا گڈے لئی دل ہچکولے
سانبھ سانبھ رکھنی آں گڈیاں پٹولے

میرے جہیاں ہور اتھے گڈیاں نیں لکھاں
ہیر جہیاں کڑیاں وی ہویاں وانگ ککھاں
تھک گئیاں اکھاں بِلیاں نہ دکھاں
اوہناں نال دل میرا پکھی وانگوں ڈولے
سانبھ سانبھ رکھنی آں گڈیاں پٹولے

گڈیاں دا ہار تے شنگھار کر لواں
سبھناں نوں باغ تے بہار کر لواں
پیار کر لواں دلار کر لواں
خورے میرا دل کل بولے کہ نہ بولے!
سانبھ سانبھ رکھنی آں گڈیاں پٹولے

مینوں اپنے دل وچ رکھ لے

مرے ساہ وچ تیرا ساہ اے   فیر وی کیوں دل وچ پھاہ اے
تری چھاتی وی بولے گی   من بھیت سبھے کھولے گی
سینے دی سِل وچ رکھ لے
مینوں اپنے دل وچ رکھ لے

ترے نال میں تُردی جاواں   ترا بن جاواں پرچھاواں
تیرے توں وکھ نہ ہوواں   گلیاں دا ککھ نہ ہوواں
توں اکھ دے تِل وچ رکھ لے
مینوں اپنے دِل وچ رکھ لے

ترے نال کراں مزدوری   تینوں کٹ کھواواں چوری
جھٹ آویں دیر نہ لاویں   پرزہ ای نہ بن جاویں
توں اپنی مِل وچ رکھ لے
مینوں اپنے دل وچ رکھ لے

کِناں لوکاں نال میں یاری لائی!
مکھن کھا گئے سارے چور تے ہانی
میں تاں چاٹی وچ ساں اک مدانی
دُکھاں دے وچ رُل گئی جند نمانی
سبھناں نیں اگ وارو واری لائی
کِناں لوکاں نال میں یاری لائی

کیہہ دساں کیہہ ورتی نال حیاتی
میں دیوا تے ساں، پر ساں بن باتی
جنج چڑھی، ناں آئے نال براتی
چوٹ جہڑی وی لائی کاری لائی
کِناں لوکاں نال میں یاری لائی!

کسے نے آ کے دل دا زخم نہ سیتا
اوہناں دے ہاسے میں چپ چپیتا
دانیاں بینیاں مینوں پاگل کیتا
میرے پچھے خلقت ساری لائی
رِکناں لوکاں نال میں یاری لائی!

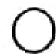

ایہہ دنیا، ایہہ جھلّی

روّوے تے روندی جاوے ہسے تے ہسدی جاوے
جیدھے ہتھ جو کجھ ویکھے اوہدے توں کھسدی جاوے
ایہہ اندروں کنی پکّی
اُنج لگدی لل وَلّی
ایہہ دنیا، ایہہ جھلّی

خورے کد کیہ کر دیوے ایدھے کولوں سب ڈردے
سب لوکی اندروں باہروں جیوندے ہوئے وی پئے مردے
ایہہ جھڑے پاسیوں آوے
پاندی جاوے تھرتھلّی
ایہہ دنیا، ایہہ جھلّی

اسی جھڑے پاسے مڑیئے ایدھا ای شور سیاپا
ایدھے اندر وڑ کے ویکھو اس کملی دا اکلاپا
ایہہ جنی اتھری لگّے
اونی ای کل مکلّی
ایہہ دنیا، ایہہ جھلّی

میں تیرے رنگ وچ رنگیا مرے کپڑے اکو رنگ دے
سبزے ورگے اسمانی
ایہہ میری پیار نشانی
ایدھے وچ دل دی بانی
ایہہ چلدے پھِردے لوکی مرے دل چوں ہو کے لنگھدے
میں تیرے رنگ وچ رنگیا مرے کپڑے اکو رنگ دے
مرے مُکھ تے تیرا ناں ایں
توں میرا شہر گراں ایں
توں سوہنی سجری چھاں ایں
سبھ آ آ ایتھے بہندے سبھے نیں میرے سنگ دے
میں تیرے رنگ وچ رنگیا مرے کپڑے اکو رنگ دے
میں دل وچ ہیر وسا کے
تیرے بوہے تے آ کے
تینوں اپنا آپ وِکھا کے
سبھ کجھ لوکاں نوں ونڈیا ایہہ میتھوں مینوں منگدے
میں تیرے رنگ وچ رنگیا مرے کپڑے اکو رنگ دے

مری ونجھلی کیوں کرلاوے!

میں ہیر سیال نوں لبھاں تھک ٹُٹ گئیاں نیں پبھاں
مینوں مار مکایا سبھاں مینوں کجھ وی سمجھ نہ آوے
مری ونجھلی کیوں کرلاوے!

میں کیہڑے پاسے جاواں! مینوں چھڈیا بھین بھراواں
سبھ ویریاں ملیاں راہواں ایہہ رُکنوں کول بلاوے!
مری ونجھلی کیوں کرلاوے!

میں بھیس وٹائے لکھاں میں گُھک ہویا وچ گکھاں
کدرے نئیں اوہدیاں دکھاں کوئی ہیر نوں ڈھونڈ لیاوے
مری ونجھلی کیوں کرلاوے!

ونجھلی دے سُر کیہ کہندے نیں!
ایہہ ونجھلی ساڈی سدھراں دی
پر ایہہ دنیا بے قدراں دی
ونجھلی دے سُر کرلاوندے نیں
جاون والے کد آوندے نیں
کِتھے وسدے کِتھے رہندے نیں
ونجھلی دے سُر کیہ کہندے نیں!

جھڑے نیڑے نیڑے وسدے نیں
اوہ وی کد دل دی وسدے نیں!
اُنج قول قرار نیں پیاراں دے
پر یار نیں ویری یاراں دے
ایویں سپّے بن بن بہندے نیں
ونجھلی دے سُر کیہ کہندے نیں!

کندھاں تے لکھاں پھوٹاں نیں
پر ہور ای دل دیاں چوٹاں نیں
ایہہ روگ نے مارن والے وی
پر ڈکیا نئیں دل ہالے وی
سُر، کیہ کیہ دکھڑے سہندے نیں!
ونجھلی دے سُر کیہ کہندے نیں!

سدھراں دی ووہٹی سجدی اے
جھومر پیا لشکے لش لش
ہتھاں تے بوٹے مہندی دے
اکھیاں وچ وسیاں چاہواں نیں
پیراں وچ جھانجر وجدی اے
سدھراں دی ووہٹی سجدی اے

بابل دی چھتر چھاں وی اے
ماں دی گودی جنت ورگی
چھک اپنے بھین بھراواں دی
پر ایہہ گل ساری اج دی اے
سدھراں دی ووہٹی سجدی اے

کل ماہی دے گھر ٹر جاناں
جیدھی ٹھنڈ اوہدے سینے دے وچ
جیدھے پیار دی بولی کھنڈ ورگی
اہنوں عمراں لئی پئی کجدی اے
سدھراں دی ووہٹی سجدی اے

جہڑا میرے دل وچ بول دا اے اوہ چن ماہی دا ناں
کوئل پئی کوکے کُو کُو کُو
تے بولے پپیہا پی پی پی
ایہہ ساری رچنا چاہواں دی
میں دل دا تونبا چھیڑ کے پئی گاؤندی شہر گراں
جہڑا میرے دل وچ بولدا اے اوہ چن ماہی دا ناں
ازلاں توں دل تڑپایا اے
مری پیاس کدے وی بُجھدی نئیں
مینوں ہور کوئی گل سُجھدی نئیں
مینوں ایہو سوچاں مار گئیاں چن چڑھیا کیہڑی تھاں
جہڑا میرے دل وچ بولدا اے اوہ چن ماہی دا ناں
اوہدی لو پئی کِھلرے گھر گھر وچ
میں جانی آں اوہ سب دا اے
پر مینوں بھروسہ رب دا اے
مری بُکل وچ چن ماہی دی تے اوہدی سجری چھاں
جہڑا میرے دل وچ بولدا اے اوہ چن ماہی دا ناں

ست رنگی پینگ اسمانی
ایہہ ساڈی پیار نشانی
ایس پینگ دے اتے بہہ کے اسی لیندے پیار ہلارے
ایدھے رنگاں دی خشبو وچ ساڈے پیار دے رنگ نیں سارے
ایہہ ساڈا روپ جوانی
ست رنگی پینگ اسمانی
ایہہ ساڈی پیار نشانی
اینوں جیوں جیوں تکدے جائیے ویلے دیاں اکھاں پھڑکن
ایدھے نال ای وددھی جاوے ساڈے دل دی دھڑکن دھڑکن
ایہو ساڈی دل جانی
ست رنگی پینگ اسمانی
ایہہ ساڈی پیار نشانی
اس پینگ نیں اڈ پڑ جاناں اینوں دل وچ سانبھ کے رکھئے
فیر لنگ جان بھاویں عمراں ایدھے رنگاں نوں پئے چکھئے
ایہہ اپنی امر کہانی
ست رنگی پینگ اسمانی
ایہہ ساڈی پیار نشانی

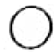
اج کیوں میری اکھ پئی پھڑکے!

کِنے ورہیاں بعد اج مینوں یاد کیتا اے سوہنے ماہی
لے گیا سی میرا دل کھس کے فیر نہ مڑ کے آیا راہی
فیر اج چندرا دل پیا دھڑکے!
اج کیوں میری اکھ پئی پھڑکے!

ہور وی اوہ مینوں تڑفاوے جِناں اوہنوں یاد کراں میں
اوہ وی مینوں یاد کرے تے کیوں رواں فریاد کراں میں!
کئی اجوکھی اگ پئی بھڑکے
اج کیوں میرا دل پیا دھڑکے!

جاواں میں سبھ نوں کہہ آواں اج میرا ماہی آوے گا
کِھڑ گئے نیں باغ بغیچے سنجا گھار وی وس جاوے گا
مُڑ مُڑ دل دا بوہا کھڑکے
اج کیوں میری اکھ پئی پھڑکے!

توں دل دی جھوک وسائی
میں اک شاعر ساں جھلّا رہندا ساں کل مکلّا
توں ووہٹی بن کے آئی
توں دل دی جھوک وسائی
توں اِنج میرا دل کھسیا سارا گھر ہسیا وسیا
توں میری عمر ودھائی
توں دل دی جھوک وسائی
ساڈے بال نیں باغ بغیچے ہن کھُلے رہن دریچے
وگدی رہوے پروائی
توں دل دی جھوک وسائی

ایہہ کڑی تے میرے ہان دی اے

ایہنوں اپنے دل تے قابو نئیں ایدھے وس ایدھا جادو نئیں
ہر ویلے ہسدی نچدی اے ایہہ عمر ای پیلاں پان دی اے
ایہہ کڑی تے میرے ہان دی اے

لگدی تے بھولی بھالی اے پر دل لے جاون والی اے
رہندی اے نال بہاراں دے ایہہ سدا جوانیاں مان دی اے
ایہہ کڑی تے میرے ہان دی اے

ایہہ میرے دل وچ رہندی اے اکھاں اکھاں وچ کہندی اے
میں تیرا گھار وسانا ایں ایہہ ساریاں رمزاں جان دی اے
ایہہ کڑی تے میرے ہان دی اے

کدی میرے کول وی آ سجناں
کیوں ہاسیاں تے رنگ رلیاں وچ اوہ سوہنیاں گلیاں بھلیاں ایں!
تینوں کنیاں چنگیاں لگدیاں سن ہن سدھراں جھلیاں بھلیاں ایں!
فیر روپ سروپ وِکھا سجناں
کدی میرے کول وی آ سجناں
عمراں تے صدیاں بیت گئیاں توں مڑ کے پھیرا پایا نئیں
میں تیری ساں میں تیری آں توں اپنا قول نبھایا نئیں
اوہ پریت دی ریت نبھا سجناں
کدی میرے کول وی آ سجناں
اج وی بوہے تے بیٹھی ہوئی میں تیری رہ پئی تکنی آں
ترے آون دی سِک ایسی اے ناں اکنی آں، ناں تھکنی آں
مُڑ، دل دی جھوک وَسا سجناں
کدی میرے کول وی آ سجناں

دل سینے دے وچ دھڑکن دے
دل نئیں بہتا تڑفایا اے ایس ویری مار مکایا اے
کد وِچھڑیا یار ملایا اے!
اینوں تن پنجرے وچ پھڑکن دے
دل سینے دے وچ دھڑکن دے
میں کل مکلّی سکھیاں وچ رولا' ساہواں دیاں پکھیاں وچ
ہن سڑدیاں بلدیاں اکھیاں وچ
اتھرو اتھرو نوں رڑکن دے
دل سینے دے وچ دھڑکن دے
ایہہ مِٹھڑا روگ حیاتی دا سکھ ساتھی اے دن راتی دا
کہندا اے درد اے چھاتی دا
نت پیار دا بوہا کھڑکن دے
دل سینے دے وچ دھڑکن دے

اک رانجھا دل دے جھنگ دا   مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا
اوہ جھڑا وی رنگ پاوے   اوہدے پنڈے اتے سجدا
اوہنوں پیار دی بھکھ اے ایڈی   مینوں ویکھ ویکھ نئیں رجدا
جد میرے کولوں لنگھدا   اوہ ہولے ہولے کھنگ دا
اک رانجھا دل دے جھنگ دا   مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

کدھرے پھلاں دے بدلے   کنڈیاں دے ہار نہ دیوے
ڈرنی آں ہیر بنا کے   اوہ مینوں مار نہ دیوے
فیر وی چاہ اوہدے سنگ دا   اوہ میرا لوں لوں ڈنگ دا
اک رانجھا دل دے جھنگ دا   مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

اوہدی اکھاں دی لالی   میرے سجرے لہو ورگی
اوہ سفنے ٹُٹ نہ جاون   جھڑے ویکھاں سرگی سرگی
اوہ عاشق پیار پتنگ دا   مینوں میرے کولوں منگ دا
اک رانجھا دل دے جھنگ دا   مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

جھلیاں نہ جاندیاں ایہہ دلاں دیاں دوریاں
رج کے نہ گلاں ہویاں کدی وی اوہ پیاریا
میں تے تیرے لئی چنا تن من ہاریا
مینوں تیرے جوٹھ موٹھ لاریاں نیں ماریا
کدی وی نہ مُکیاں ایہہ تیری مجبوریاں
جھلیاں نہ جاندیاں ایہہ دلاں دیاں دوریاں

توں تے میرا رانجھنا سیں فیر کاہنوں بُھلیا
سچ دس ہور تے نئیں کسے اتے ڈُلھیا
اج تک تیرا کدی بھیت نئیں کُھلیا
میں تے ہیر بن کے کھلایاں تینوں چوریاں
جھلیاں نہ جاندیاں ایہہ دلاں دیاں دوریاں

مڑ آ او سجناں میں تینوں پئی اڈیکدی
مونہوں نئیں بولدی تے اندروں میں چیکدی
تیریاں اڈیکاں وچ کندھاں پئی لیکدی
دِل دیاں ہویاں کدی سدھراں نہ پوریاں
جھلیاں نہ جاندیاں ایہہ دلاں دیاں دوریاں

مری جھولی پا دے ہور وی کجھ
توں سائیں میری جندڑی دا
کیوں لکنا ایں مرے سامنے آ
مینوں اپنے پیار دا روپ وکھا
مرے دل دا سن لے شور وی کجھ
مری جھولی پا دے ہور وی کجھ

میں بھکھی پیار تے سچ دی آں
میں اُنج تے چوڑی کچ دی آں
پر عشق ترے وچ نچدی آں
ہویا کملا دل دا مور وی کجھ
مری جھولی پا دے ہور وی کجھ

کیوں ہور کسے بوہے تے جاں!
میں تیتھوں تینوں منگنی آں
مرے عشق دا اے ترے ہتھ نیاں
نئیں چلدا اُنج تے زور وی کجھ
مری جھولی پا دے ہور وی کجھ

تیرا سوہنا شہر آباد رہوے
توں جُگ جُگ وسیں جیوندا رہیں
خوشیاں دا امرت پیندا رہیں
بھاویں میرا دل برباد رہوے
ترا سوہنا شہر آباد رہوے

ترے دل دے چارے پاسیاں وچ
ترے ڈُلھ پیندے ہاسیاں وچ
ناں کدی مری فریاد رہوے
ترا سوہنا شہر آباد رہوے

چاہواں دے ہار پروندا سی
اک ترا جمیلؔ وی ہوندا سی
رب کرے اوہ تینوں یاد رہوے
ترا سوہنا شہر آباد رہوے

مرے دل وچ نچدا مور نی
مرے اندر دھونی پیار دی   میں چُنی رنگائی یار دی
مرے لُوں لُوں وچ اوہ بولدا   مرے لہو وچ اوہدا شور نی
مرے دل وچ نچدا مور نی
میں ویکھاں کوئی ویکھے ناں   سکھیاں نوں پین بھلیکھے ناں
اوہ کسے دے ہتھ نئیں آوَندا   پلکاں دے گھار اچ چور نی
مرے دل وچ نچدا مور نی
اوہ میرا خواب خیال نی   مرا سسّی ورگا حال نی
میں اوہدے نال ای اڈنی آں   مرے ہتھ وچ پکّی ڈور نی
مرے دل وچ نچدا مور نی

توں کاہنوں لایاں لیکاں
اج بہہ کے وچ شریکاں!
میں اپنی جیبھ وی سیتی توں پیار دی قدر نہ کیتی
جو بیتی اوہ تے بیتی پر اندروں اندریں چیکاں
توں کاہنوں لایاں لیکاں
اج بہہ کے وچ شریکاں!
توں میرے روپ تے ڈُلھیا ہن تیرا بھیت اے کھُلیا
تن مٹی دے وچ رُلیا کرلاون اج اڈیکاں
توں کاہنوں لایاں لیکاں
اج بہہ کے وچ شریکاں!
سب ٹُٹ گئے رشتے ناطے دن ڈبیا' رات ای رات اے
ہن عمراں دے جگراتے میتھوں پچھدیاں روز تریکاں
توں کاہنوں لایاں لیکاں
اج بہہ کے وچ شریکاں!

ایس دل دی تھاہ نئیں لبھدی
ایہہ دل سمندروں ڈوہنگا
میں ڈبدا تردا جاواں
اوہ موتی ڈھونڈ لیاواں
جہڑا موتی سب توں سُچا
پر اوہ موتی نئیں ملنا
جس ویلے تک کملے نوں
کوئی سچی چاہ نئیں لبھدی
ایس دل دی تھاہ نئیں لبھدی

ویلے دے پانیاں دے وچ
میں کِنیاں تاریاں ترناں
کدے جیوناں تے کدے مرناں
کدے اِس راہ تے میں چلدا
کدے اُوس راہ تے مُڑ جاندا
جہڑی منزل تک اپڑاوے
اوہ سچ دی رہ نئیں لبھدی
ایس دل دی تھاہ نئیں لبھدی

مُڑ اپنے کول ای آواں
اندر دل جھاتی ماراں
ایسے وچ باغ بہاراں
ایویں پیا نسدا بجھدا
میں جس نوں باہر ڈھونڈاں
اوہ ایسے دل وچ وسدا
کوئی ہور پتہ نئیں لبھدی
ایس دل دی تھاہ نئیں لبھدی

میں کملی، میں ٹیار
مینوں اڑیو سرت نہ کوئی
میں پیار اچ جھلّی ہوئی
میں اوہدی اوہ نئیں میرا
میں سوچ کے ہس پئی، روئی
میں اوہنوں لبھدی پھردی
جنگل بیلے وچکار
میں کملی، میں ٹیار

کتھوں اوہنوں ڈھونڈ لیاواں!
میں گھُٹ کے مر نہ جاواں
مرے کولوں نس نہ جاوے
مرا اپنا ای پرچھاواں
کتھے جا وسیا چن سوہنا!
میں جاواں کیدھے دوار!
میں کملی، میں ٹیار

جے چن سوہنا مِل جاوے
بانہہ پھڑ کے نال وساوے
کھِڑ کھِڑ جاون پھُل بوٹے
ہر پاسیوں خشبو آوے
میں ہساں، گاواں، نچاں
کر کرکے ہار شنگھار
میں کملی، میں مٹیار

مُڑ آ سجناں دے ویہڑے
توں کتھے یاریاں لایاں
آ' ویکھ بہاراں آیاں
پُھل کِھڑ کِھڑ کِھڑ کِھڑ ہسدے
اسی اوسے گھار اچ وسدے
تینوں گھلدے روز سنیہڑے
مُڑ آ سجناں دے ویہڑے

جہڑے اچے دیساں والے
اوہ لکھاں بھیساں والے
آپے تے ہسن وسن
پر ساتھوں پیار وی کھسن
نِت پاوندے پیار بکھیڑے
مُڑ آ سجناں دے ویہڑے

سدھراں نیں ون سولیاں
توں کاہنوں دوریاں ملیاں!
ایتھے کس گل دی تھوڑ اے!
سانوں تے تیری لوڑ اے
اساں بوہے تے نئیں بھیڑے
مڑ آ سجناں دے ویہڑے

ماواں، بھیناں، بھرجائیاں
اِنج گئیاں، ناں مُڑ آئیاں
اوہناں دیاں کیہ کیہ سدھراں!
اکھاں دے وچ سویرے
پر چار چفیر ہنیرے
ناں قدر کیتی بے قدراں
اوہ گِلی لکڑی وانگوں
چپ چپ چپ دھخدیاں رہیاں
ماواں، بھیناں، بھرجائیاں
اِنج گئیاں، ناں مُڑ آئیاں

اوہناں تے کیہ کیہ بیتی!
مُکھ مُکھ تے لکھ بہاراں
پر دل وچ زخم ہزاراں
کدی کھُل کے گل نہ کیتی
کتھے اڈ پڈ گئی حیاتی!
رہیاں، کہیاں، ان کہیاں
ماواں، بھیناں، بھرجائیاں
اِنج گئیاں، ناں مُڑ آئیاں

ویراں دیاں راہواں تکدے
مائیاں دی خیر مناندے
سجناں دے خواب سجاندے
پر اوہ وی جُھکدے جُھکدے
مینوں کل مکلا کرکے
آپے کتھے ٹُر گئیاں
ماواں، بھیناں، بھرجائیاں
اِنج گئیاں، ناں مڑ آئیاں

ایتھے جگنو' وا' خشبو سارے نیں قیدی
ہر پاسے کنداں دا گھیرا
چار چوفیرے گھور ہنیرا
کیہہ کہیئے کجھ کہہ نہیں سکدے
کہنوں باجھ وی رہ نئیں سکدے
سورج دے لشکارے' چن تارے نیں قیدی
ایتھے جگنو' وا' خشبو سارے نیں قیدی

لتاں وچ کمند پے گئی اے
اک اک جندڑی بند پے گئی اے
نس دی وی رہ نئیں کوئی
نسّے وی تے ساہ نئیں کوئی
جنم جنم توں درداں دے مارے نیں قیدی
ایتھے جگنو' وا' خشبو سارے نیں قیدی

ساڈا لُوں لُوں اے فریادی
بس اک مرن دی اے آزادی
فیر وی ساڈے کول اک شے وے
جیون دا وی حق تے ہے وے
مُڑ مُڑ کہندے نیں جھڑے پیارے نیں قیدی
ایتھے جگنو' وا' خشبو سارے نیں قیدی

ہر کوئی وکاؤ مال
یاراں نیں کھولی ہٹی
تے کجھ ناں ہوئی کھٹی
چوراں نیں چور خریدے
کجھ جئی پڑھائی پٹی
آئے لُٹ پُٹ کے لے گئے
ہر چیز اوہ اپنے نال
ہر کوئی وکاؤ مال

ہر ویہڑے منڈیاں کھلیاں
تکڑی وچ عزتاں تلیاں
ہن گلّ گلّ دے وچ دھوکھا
چاہواں' سچائیاں بھُلیاں
ہن ہور دلاں دے سودے
ہن پیٹ دے ہور سوال
ہر کوئی وکاؤ مال

نئیں ملنی فیر حیاتی
اندر دل پایئے جھاتی
دیوے دی لو ناں رہوے
تے بُجھ جاندی اے چھاتی
دل دیوا بال کے رکھئے
ایتھے روشنیاں دا کال
ہر کوئی وکاؤ مال

کیوں میرے نیڑے لگدا ایں!
توں جھوٹھا ایں
تریاں گلاں بس گلاں نیں
ایہہ چڑھدیاں لہندیاں چھلاں نیں
تیری ناں اور نہ چھور کوئی
توں گل گل دے وچ ٹھگدا ایں
کیوں میرے نیڑے لگدا ایں!
توں جھوٹھا ایں
میں کڑی آں پھُل تریل جئی
میتھوں بھٹدی رہوے سویر پئی
مینوں خاک سواہ نہ کر دیویں
توں لمبو بلدی اگ دا ایں
کیوں میرے نیڑے لگدا ایں!
توں جھوٹھا ایں

ترا چھل فریب وی مکناں نئیں
توں میرے کول وی رکناں نئیں
جتھے جاناں ای جا ٹُر جا
توں ویری پِنڈ دی پگ دا ایں
کیوں میرے نیڑے لگدا ایں!
توں جھوٹھا ایں

اوہ کڑی کنک دے رنگ دی
خورے کیوں چنگی لگدی!
جتھے بہندی اوتھے سجدی
اوہنوں تک تک اکھ نئیں رجدی
کیوں میرے کولوں سنگدی!
اوہ کڑی کنک دے رنگ دی

اوہدے من وچ سدھراں پلیاں
ُبلیاں، مصری دیاں ڈلیاں
گل گل وچ وجدیاں ٹلیاں
دل وچوں ہو کے لنگ دی
اوہ کڑی کنک دے رنگ دی

میں دھپ تے اوہ پرچھاواں
اوہنوں اپنے گھار لیاواں
چاہواں دا شہر وساواں
خورے میتھوں کیہ منگ دی!
اوہ کڑی کنک دے رنگ دی

باںہواں وچ گجرے پیار دے
اسی ٹُر ٹُر کے ناں تھکئے
ناں رکئے تے ناں اکئے
سب جانجی سجے کھبے
ساہواں وچ ونجھلی وجے
جد آن سنہوڑے یار دے
باںہواں وچ گجرے پیار دے

راہواں وچ کیدو' کھیڑے
اساں ڈُھکنا ہیرؔ دے ویہڑے
اوہ کد دی راہ اڈیکے
اوہ ہر دل دی وسنیک اے
اسی ویریاں توں نئیں ہاردے
باںہواں وچ گجرے پیار دے

جھڑے سانوں زہر پیاون
اوہ آپے مکدے جاون
اساں ہیر دا ای دم بھرنا
اساں مر کے وی نئیں مرنا
بھاویں مارن والے ماردے
بانہواں وچ گجرے پیار دے

مرے مہندی والے ہتھ
توں مینوں چنگا لگا
میں تینوں چنگی لگی
تری اکھیاں نیں کیتی
مرے دل نال ٹھگی
توں آیا میرے گھار
میرا منگ لیا پیار
کیوں نہ ہوئی میرے نال
تیری گل تیری کتھ!
مرے مہندی والے ہتھ

مرے متھے دا توں ٹِکا
میرے گل دا توں ہار
مرا جُھمکا وی توں
توں ایں میرا دلدار
مرا بولے رُوں رُوں
مرے ساہواں وچ توں
کرے تیرے نال گلاں
میری اکھ' میری نتھ
میرے مہندی والے ہتھ

ڈولی چڑھنے توں پہلاں
مرا دل پیا ڈولے
توں میری ایں میں تیرا
کوئی کہندا ہولے ہولے
مینوں ملنے توں پہلاں
پُھل کھِڑنے توں پہلاں
میرے چن مرے ماہی
میرے دل نوں نہ مَتھ
میرا مہندی والے ہتھ

ترے نک دا سنہری کوکا
جیہڑے پاسیوں لنگدی جاویں
راہیاں دا دل پرچاویں
ترا کوکا چمکاں مارے
کھیتاں دے بھاگ سنوارے
نئیں فصلاں نوں لگناں سوکا
ترے نک دا سنہری کوکا

کدی میرے کول وی آ جا
میرے وی بھاگ جگا جا
میں پیار دا کھوہ پیا گھیرناں
کیوں دل دا بوہا بھیڑاں
مرے کھوہ چوں بھرلے بوکا
ترے نک دا سنہری کوکا

توں ہیر میں تیرا رانجھا
توں ڈور میں تیرا مانجھا
تری تکدیاں تکدیاں راہواں
کدھرے میں بن نہ جاواں
مڑ وارث شاہ دا ہوکا
ترے نک دا سنہری کوکا

کیوں تیریاں رُلیاں اکھیاں!
دس تیرے تے کیہ ورتی!
کیہ حال توں اپنا کیتا!
تن لیراں لیراں ہویا
کیوں من دا پھَٹ نہ سیتا!
تینوں ویکھ کے ڈُلھیاں اکھیاں
کیوں تیریاں رُلیاں اکھیاں!

کیہڑا سی جیدھی چاہ وچ
توں پھِریا جنگل بیلے!
ٹُریا سیں کیہڑے پاسے
دنیا دے چھڈ کے میلے!
کیوں سبھ کجھ بھُلیاں اکھیاں!
کیوں تیریاں رُلیاں اکھیاں!

توں میری ہِک نال لگ جا
جھلیا میں تیری ماں واں
توں نور مری اکھیاں دا
میں تیری سجری چھاں واں
اکھیاں وچ تُلیاں اکھیاں
کیوں تیریاں رُلیاں اکھیاں!

ایہہ ساڈے روگ اولڑے
کوئی دل دا بھیت نہ جانے
سب باہروں باہروں ویکھن
اندر دی کون پچھانے!
ایہہ سبھے جوگ اولڑے
ایہہ ساڈے روگ اولڑے

عمراں دے پئے وچھوڑے
اوہناں دے درد اجوکھے
جہڑے دل وچ پکدے پھوڑے
ایہہ دکھ سنجوگ اولڑے
ایہہ ساڈے روگ اولڑے

سبھناں دی خیر منائیے
پر سارے لوکاں کولوں
اسی اپنے روگ چھپائیے
جھلیاں دے سوگ اولڑے
ایہہ ساڈے روگ اولڑے

سانوں سبھ ویکھن آون
کجھ وی نئیں ساڈے پلے
پر سبھے مراداں پاون
اسی جوگی لوگ اولڑے
ایہہ ساڈے روگ اولڑے

کیہ گل کریے کہن نوں ایتھے گل کوئی ناں
وکھرے وکھرے اک دوجے توں
خورے تکدے پئے آں کنہوں!
جیون دا ہن چس کوئی ناں
گل نئیں بندی وس کوئی ناں
کسے کول وی رہ لبھن دا ول کوئی ناں
کیہہ گل کریے کہن نوں ایتھے گل کوئی ناں

اکو جہیاں سب دیاں پیڑاں
سب دیاں سدھراں لیراں لیراں
فیر وی کٹھے ہو نئیں سکدے
نالو نال کھلو نئیں سکدے
جیویں اتھے ساڈے اج تے کل کوئی ناں
کیہہ گل کریے کہن نوں ایتھے گل کوئی ناں

اک دوجے نوں جے لبھ لیئے
مردیاں مردیاں وی جی پیئے
کوئی گل نہ اوکھی ہووے
اپنی منزل سوکھی ہووے
صدیاں دی گنجلاں دا ہور تے حل کوئی ناں
کیہ گل کریے کہن نوں ایتھے گل کوئی ناں

اوہ گلاں سن سب کہن دیاں
کہناں تے کرناں ہور اے کجھ
جیوندے جی مرناں ہور اے کجھ
تد موئے مارے لوکاں دے
ایہہ روگ سمجھ وچ آندے نیں
جے ہمتاں ہوون سہن دیاں
اوہ گلاں سن سب کہن دیاں

کیوں جھوٹھیاں گلاں کردے او
سچ کہن توں اپناں ڈردے او!
سمجھو، لوکی کیہ کہندے نیں!
گلاں، سبھ سچیاں گلاں نیں
لوکاں نال اٹھن بہن دیاں
اوہ گلاں سن سبھ کہن دیاں

ایہناں محلاں دے وچ رہ کے تے
ایس تخت دے اتے بہہ کے تے
لوکاں دے کاج سنوردے نئیں
رب کول سزاواں ڈاہڈیاں نیں
ست اسماناں توں ڈھہن دیاں
اوہ گلاں سن سب کہن دیاں

سانوں جیوندیاں مار نہ دیویں
ناں اپنا گھار بھلاویں
ناں ہر بوہا کھڑکاویں
نیوں غیراں نال نہ لاویں
اوہ تینوں ڈنگ نہ لیون
سپاں نوں پیار نہ دیویں
سانوں جیوندیاں مار نہ دیویں

اوہناں دا 'چھل' دلاسا
کھوٹا اے ہر ہر پاسا
بن جائیں نہ جگ دا ہاسا
توں مان تران اساڈا
ایہنوں وی وار نہ دیویں
سانوں جیوندیاں مار نہ دیویں

رکھ سدھر سدھر تازی
ناں بھیڑ تے ہوویں راضی
ترے ہتھ اے جھڑی بازی
بِسٹے دا کھیڈ کے جواء
توں اوہ وی ہار نہ دیویں
سانوں جیوندیاں مار نہ دیویں

توں ایس دھرتی دا لال
توں دھرتی دا دودھ پیتا
توں ہر سوہنا کم کیتا
توں دیس دا ڈھول سپاہی
تیرے پیراں ہیٹھاں شاہی
سب خلقت تیرے نال
توں ایس دھرتی دا لال

مُڑ کہیاں دھپاں چڑھیاں
پکیاں فصلاں وی سڑیاں
دھپاں وچ زہر سی کوئی
یا رب دا قہر سی کوئی!
دس کدھروں آیا کال!
توں ایس دھرتی دا لال

اج دھرتی دیوے دہائی
مری لُٹ پُٹ گئی کمائی
دُدھ ماں نوں سینے لا لے
لہو دے کے ایہنوں بچا لے
توں ایں ایدھا لج پال
توں ایس دھرتی دا لال

اوہ کیوں نئیں بوہا کھولدی!
میں اوہدے بوہے آیا واں
میں صدیاں دا ترہایا واں
میں کتھے جا کے دستاں کی!
اوہو تے میری سدھر سی
ویہڑے چوں کیوں نئیں بولدی!
اوہ کیوں نئیں بوہا کھولدی!

کیہہ اوہدے اتے بیتی اے!
اوہ اج کیوں چپ چپیتی اے
جہڑی میرے باہج نہ رہندی سی
مینوں اپنا چن کہندی سی
کنھوں نھیریاں دے وچ ٹولدی!
اوہ کیوں نئیں بوہا کھولدی!

میں ازلاں دا پردیسی ساں
میں کنی دیر نال آیا واں
خورے اوہ کدھر کھو گئی اے!
خورے پردیسن ہو گئی اے!
چاہ لے گئی نال ای ڈھول دی
اوہ کیوں نئیں بوہا کھولدی!

اوہ پاندے نِت بجھارتاں
نئیں ساڈی قدر پچھاندے
سانوں بال ایانے جاندے
سانوں کجھ ہور نیں دسدے
کردے کجھ ہور شرارتاں
اوہ پاندے نِت بجھارتاں

ایس چھپن چھوت نے ماریا
اساں اپنا سبھ کجھ ہاریا
اوہناں نوں تے اکھیوں اوہلے
لُٹن دیاں خوب مہارتاں
اوہ پاندے نِت بجھارتاں

ہن ساڈیاں گلاں تکھیاں
اساں خون دے نال نیں لکھیاں
اساں بُجھ لیاں سب رمزاں
پیاں کہندیاں اج عبارتاں
اوہ پاندے نِت بجھارتاں

کنوں دساں کتھے جا کے اپنی پیاس بجھاواں!
سینے وچ گُھٹ کے رہ گئیاں کہیاں کہیاں سدھراں!
دل دی کوئی قدر نہ کیتی بے درداں' بے قدراں
جہیاں دھپاں چڑھیاں کدھرے وی نئیں لبھدیاں چھاواں
کنوں دساں کتھے جا کے اپنی پیاس بجھاواں

ٹردیاں ٹردیاں پے گئے اپنے پیراں ہیٹھاں چھالے
تتی ریت نیں لوں لوں دے وچ بلنے بھانبڑ بالے!
ٹُٹی ہوئی ونجھلی دے سُر کیہ بولن وچ ساہواں!
کنوں دساں کتھے جا کے اپنی پیاس بجھاواں!

میں ترہایا فیر وی کیدھے لئی میں ٹُردا جاواں!
سوکھیاں ہوندیاں جاون آپے ساریاں اوکھیاں راہواں
دوروں کوئی واجاں مارے کون کھلار کے بانہواں!
کنوں دساں کتھے جا کے اپنی پیاس بجھاواں!

اک جندڑی تے لکھ جھمیلے
پوہ پھٹے تے چڑیاں بولن
کناں وچ امرت رس گھولن
فیکٹریاں دے گھنٹے شُوکن
آن جگاون سرگی ویلے
اک جندڑی تے لکھ جھمیلے

میری ہیر تے بال ایانے
ایہناں دے دکھ کون پچھانے!
بُھلدے جاون ونجھلی دے سُر
دن بھر ڈِھڈ دا کولہو پیلے
اک جندڑی تے لکھ جھمیلے

شام پوے تے ٹُٹیا ہویا
گھار آواں میں لُٹیا ہویا
مہنگائی سبھ کجھ کھا جاوے
سُجے سبھ سدھراں دے بیلے
اک جندڑی تے لکھ جھمیلے

اِتھے پُھل دا کوئی نہ مُل
جو آوے اوہ ہتھ پاوے
خشبو نال من پرچاوے
تے لُٹ پُٹ کے سٹ جاوے
سبھ سدھراں جاون رُل
اِتھے پُھل دا کوئی نہ مُل

جو آوے تن من ساڑے
سبھ بھرویں باغ اجاڑے
خشبو وی کردی ہاڑے
کیوں قہر نوں اڈی کھُل
اِتھے پُھل دا کوئی نہ مُل

جد حد ٹٹے ہڑ آوے
قہر اپنی کرنی پاوے
سبھ کجھ اوہدا رُڑھ جاوے
سبھ شہر وی جاوے بھُل
اِتھے پُھل دا کوئی نہ مُل

گھر گھر وچ لٹیاں ہیراں
سب رانجھے چھڈ گئے ویہڑے
ہیراں نوں لے گئے کھیڑے
مُک مُک گئے جھگڑے جھیڑے
کیوں کیتیاں ناں تدبیراں!
کیوں جِت گئیاں تقدیراں!
گھر گھر وچ لٹیاں ہیراں

میں حال دہائی پائی
ناں پاؤ گل وچ پھائی
پر چوراں لٹ مچائی
سب ہیراں بے تقصیراں
چُنیاں نیں لیراں لیراں
گھر گھر وچ لُٹیاں ہیراں

غیراں نیں بھانبڑ بالے
جے اسی آں غیرتاں والے
چُک لیئے نیزے، بھالے
ٹُٹ جان سبھے زنجیراں
ناں منگیئے وانگ فقیراں
گھر گھر وچ لٹیاں ہیراں

نئیں لبھدے لعل گواچے
نئیں لبھدے لعل گواچے
میں ڈھونڈیا شہر بزاراں
اوہ لعل نئیں وچ ہاراں
میں لکھ سمندر تریا
ناں لعلاں جھولا بھریا
میں چھانے جنگل بیلے
لعلاں توں خالی میلے
سنجے سب باغ بغیچے
کہندے نیں بھڑے دریچے
نئیں لبھدے لعل گواچے
نئیں لبھدے لعل گواچے

میں دل نوں کیہ سمجھاواں!
میں کیہڑے پاسے جاواں!
اتھے کہیاں نہیریاں چلیاں!
اوہناں کیہڑیاں تھاواں ملیاں
میں واج تے دے کے ویکھاں
کیہہ لکھیا اے وچ لیکھاں!
اوہناں دا بھیت نہ کھولن
سبھ قبراں وی ایہہ بولن
نئیں لبھدے لعل گواچے
نئیں لبھدے لعل گواچے

اکھر اکھر ہیرا، موتی
اکھ دا چانن، دل دی جوتی
ایہناں ورگا پھُل نہ ایتھے
پر ایہناں دا مُل نہ ایتھے
ایہناں نوں کتھے لے جاواں!
کنہاں دا میں دل پرچاواں!
کسے نہ اپنی قدر پچھانی
کوئی نہ بُجھے گل ان جانی
اکھر اکھر لشکاں مارے
اکھاں وچ پیندے لشکارے
نال ایہناں دے پیٹ نہ بھردا
ناں مردا تے میں کیہ کردا!
اُنج تے بوہتی چانن، جوتی
اکھر اکھر ہیرا، موتی

اُنج ایدھی چال تے اتھری اے
پر دل دی گل ای وکھری اے
ایہہ باہروں بھاویں اوکھا سہی
پر اندروں بڑا ای سوکھا اے
اُنج رنگ تے ہور وی چنگے نیں
پر ایدھا رنگ اجوکھا اے
اُنج ایدھی چال تے اتھری اے
پر دل دی گل ای وکھری اے

خواباں وچ رنگ وی بھردا اے
خالی سفنے ای بُندا نئیں
جد اپنی کہن تے آ جاوے
فیر ہور کسے دی سُندا نئیں
اُنج ایدھی چال تے اتھری اے
پر دل دی گل ای وکھری اے

ایہہ چل پیوے جناں راہواں تے
اوہ راہواں کدے وی مُکدیاں نئیں
ایدھے سودے دلاں دے سودے نیں
ایہہ ہریاں سدھراں مُکدیاں نئیں
اُنج ایدھی چال تے اتھری اے
پر دل دی گل ای وکھری اے

میں سبھ کجھ جان کے رب کولوں
ایس دل دی یاری منگی اے
ایسے لئی تے میں کہنا واں
ایہہ دل دی یاری چنگی اے
اُنج ایدھی چال تے اتھری اے
پر دل دی گل ای وکھری اے

ایہہ چندرا دل نئیں من دا
میں منتاں ترلے پاواں
میں لکھ ایہنوں سمجھاواں
ایہہ اوہدے تے ای ڈُلھیا
جہڑا سونے دے وچ تُلیا
جہڑا ماس وی کھاوے تن دا
ایہہ چندرا دل نئیں من دا

پیا خواباں دے وچ اُڈے
بِن ڈور نہ چڑھدے گُڈے
ایدھے دونویں ہتھ خالی
جند فیر وی سدھراں والی
نئیں آس دا شیشہ بھَن دا
ایہہ چندرا دل نئیں من دا

چن لشکے دور دریڈے
پیا چھلاں نال ایہہ کھیڈے
نئیں چن نیں کھولنی باری
بھاویں مارے لکھ اڈاری
کیہہ میل چکور تے چَن دا!!
ایہہ چندرا دل نئیں من دا

میں نِس دن سفنے ویکھاں
اوہ سفنے اج تے کل دے
اوہ اٹھدی لہندی چھل دے
اوہ سبھے خواب ازل دے
اج وی اوہ شوبھا گھر دی
پئیاں کہندیاں میریاں ریکھاں
میں نِس دن سفنے ویکھاں

اوہ سفنے یاداں ورگے
اوہ نئیں فریاداں ورگے
اوہ پھُل، مراداں ورگے
جنہاں دل دے وچوں کڈھیاں
ویلے دی کھُبیاں میکھاں
میں نِس دن سفنے ویکھاں

سفنے چمکاون اکھیاں
اِنج نچن جیویں سکھیاں
دن راتی جھولن پکھیاں
کیوں اوہناں نوں چھڈ دیواں
جہڑے وسدے نیں وچ لیکھاں!
میں رَنس دن سفنے ویکھاں

اوہ گل کردی تے سنگدی
میں بولاں تے اوہ بولے
کیہ حال اے تیرے دل دا!
میں پُچھاں تے اوہ ڈولے
میں کیہ کیہ ترلے پاواں
اوہ دل دا بوہا کھولے
راکھی اپنے انگ انگ دی
اوہ گل کردی تے سنگدی

اساں عشق دا پایا چولا
تے پے گیا شہر گراں وچ
دوہاں دے پیار دا رولا
اِکو جیہا رنگ ولاں دا
اوہ کملی تے میں ڈھولا
اوہ ہیر اے اپنے جھنگ دی
اوہ گل کردی تے سنگدی

○

اوہدی چھب کلیاں ورگی
اوہدی تے گل گل لگدی
مصری دیاں ڈلیاں ورگی
اُنج تے اوہ بھیتی دل دی
پَر لگدی جھلیاں ورگی
مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دی
اوہ گل کردی تے سنگدی

○

ایہہ بَلدے، بُجھدے دیوے
ایہہ سکھیاں، میریاں اکھیاں
تری راہواں تک تک تھکیاں
چن ماہی موڑ مہاراں
دس کیویں عمر گزاراں!
ناں کوئی بیراگن تھیوے
ایہہ بَلدے، بُجھدے دیوے

مرا کوئی ناں اگے پچھے
ہنجواں نال پتر لکھے
ناں آیا پیار سنہرڑا
پیا کوکدا دل دا ویہڑا
مینوں بھلن والا جیوے
ایہہ بَلدے، بُجھدے دیوے

میں آس امید نہ توڑاں
مینوں سجناں تیریاں لوڑاں
ویری، اپنا پرچھاواں
ایدھے وچ ڈُب نہ جاواں
اک ساہ دا بھروسہ کیہ وے!
ایہہ بلدے، بجھدے دیوے

کِسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا
پلے بنھ بنھ ہنجو' ہاواں
ڈبدا رہیا میں وچ دریاواں
کِسے نے میری سار نہ لِتی
ساہ لیندا واں ڈریا ڈریا
کِسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا

وعدے تے سبھناں نیں کیتے
دل دے بخئے آپ ای سیتے
کِنی واری بازی لائی
ہر واری جت جت کے ہریا
کسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا

کسے نوں کسے دی کیہ پرواہ اے!
سبھ دی اپنی اپنی راہ اے
دکھ تاں اوہو جانے' جیدھا
لُٹ جاوے دل سدھراں بھریا
کِسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا

باغ دا بوٹا بوٹا پُٹیا
کس کس نے وسدا گھر لُٹیا!
کِہنے نیاں کرنا ایں ایتھے!
کیہ دساں بہہ کے وچ پریا!
کِسے نیں میرا ہتھ نئیں پھڑیا

کیہا وسدا شہر اجاڑیا!
ایتھے سوہنے سوہنے لوکی سن
اکھیاں تارے تے مکھڑے چن
پر لٹیا ویریاں تن من دھن
کس کس دے قہر اجاڑیا!
کیہا وسدا شہر اجاڑیا!

جھڑے غیراں دی گل کردے سن
جھڑے چوراں کولوں ڈردے سن
ناں ماردے تے خود مردے سن
سانوں دے کے زہر اجاڑیا
کیہا وسدا شہر اجاڑیا!

کہندے نیں کجھ وی ناں کہیئے
اپنے ہوٹھاں نوں سی لیئے
ڈردے نیں فیر ناں جی پیئے
ساڈا اک اک پہر اجاڑیا
کیہا وسدا شہر اجاڑیا!

نویاں نسلاں، ساڈیاں فصلاں نال ایہناں دے رہناں
سوہنے سوہنے سجرے مُکھ نیں
ہرے بھرے تے اچے رُکھ نیں
ایہناں دے لئی ساڈے سُکھ نیں
ایہناں دے دکھ ساڈے دُکھ نیں
نالو نال ای ہسدیاں ہسدیاں سارے دُکھ سُکھ سہناں
نویاں نسلاں، ساڈیاں فصلاں نال ایہناں دے رہناں

ہر پاسے پیسے دی دوڑ اے
سانوں دولت دی کیہ لوڑ اے!
ایہناں دے ہوندیاں کاہدی تھوڑاے!
ڈاہڈا پکا ساڈا جوڑ اے
ایہناں نال ای ساڈا زور اے، ایہو ساڈا گہناں
نویاں نسلاں، ساڈیاں فصلاں نال ایہناں دے رہناں

کدے نہ رُکئے تُردے جایئے
کھوہ کھوہ گیڑیئے فصلاں گاہیئے
چن تے سورج نوں ہتھ پایئے
رَل مِل گایئے ڈھولے ماہیئے
وانگ پکھیروآں اُڈناں پُڈناں دریا دریا بہناں
نویاں نسلاں، ساڈیاں فصلاں نال ایہناں دے رہناں

سن مُجگنی کیہ پئی آکھے

جھڑے جھوٹھ نوں جھوٹھ نہ کہندے   جھڑے سچے بن بن بہندے
اوہ اندروں کنے انھے   جھڑے باہروں بڑے سجاکھے
سن مُجگنی کیہ پئی آکھے

اوہناں ساڈا مُجھگا پُٹیا   اوہناں سانوں رج کے لُٹیا
ایدھر صفرے ای صفرے   اودھر دھاکے ای دھاکے
سن مُجگنی کیہ پئی آکھے

اوہ سارے جگ لئی ہاسے   ہن جاون کیہڑے پاسے
خود چوراں دے وس پے گئے   جیہڑے فصلاں دے راکھے
سن مُجگنی کیہ پئی آکھے

ایہہ اُچیاں نِیویاں راہواں
جنگل بیلے چوں لنگیاں
میں دانہ دانہ چُگیا
صدیاں دے ٹھیڈے کھاندا
میں منزل تیکر پُگیا
میں جو منگاں اوہ پاواں
ایہہ اُچیاں نِیویاں راہواں

پِچھے ول مُڑ مُڑ ویکھاں
کئی موسم جھاتیاں مارن
کل سدھراں لے کے چلیا
اج سدھراں بھار اُتارن
ہن سر تے ٹھنڈیاں چھاواں
ایہہ اُچیاں نِیویاں راہواں

چاہواں نیں ہتھ نہ چھڈیا
سب راہواں سوکھیاں ہوئیاں
اوہ جنم جنم دیاں یاداں
میں اکھاں وچ پروئیاں
راہواں وسیاں وچ ساہواں
ایہہ اُچیاں نِیویاں راہواں

کدی دھپ، کدی چھاں
کدی دکھ، کدی سکھ
کدی پھٹدی نہ پوہ
کدی سرگی دی لو
جیدھے وچ لشکے
تیرا پھُل جیہا مُکھ
جیدھی گل گل وچ
جیدھی چھَل چھَل وچ
ترا ناں، مرا ناں
کدی دھپ، کدی چھاں

کدی باغاں دی بہار
کدی کنڈھیاں دے ڈنگ
کدی پھُل رنگو رنگ
کھِڑ کھِڑ نچدی
دلاں وچ کوئی نار
سدا وسدے رہون
سدا ہسدے رہون
ساڈے شہر' گراں
کدی دھپ' کدی چھاں

اساں رج کے گلاں کیتیاں نئیں
اج کنیاں عمراں لنگ گئیاں!
ایہہ سدھراں، ایہہ سکھیاں سیاں
فیر وی سانوں پئیاں کہندیاں نیں
اساں عشق نمازاں نیتیاں نئیں
اساں رج کے گلاں کیتیاں نئیں

کنے ان ہونے کم کیتے نیں
کنے زہر پیالے پیتے نیں
فیر وی خورے کیوں لگدا اے!
اساں حسن شراباں پیتیاں نئیں
اساں رج کے گلاں کیتیاں نئیں

سدھراں دے چاک وی سی لیئے
جناں چاہیئے ہور وی جی لیئے
کدے عشق دی کھیڈ اچ کنڈھیاں نیں
پھلاں دیاں پتیاں سیتیاں نئیں
اُساں رج کے گلاں کیتیاں نئیں

شام سویرے گھگھیاں کیہڑی مٹھڑی بولی بولن!
خورے کیوں سرگی دے ویلے
روز مرے سفنے وچ آون
میں ازلوں نیندر دا مارو
سُتیاں سُتیاں آن جگاون
پوہ پھٹدے ای ٹھنڈیاں واواں وانگوں پکھیاں جھولن
شام سویرے گھگھیاں کیہڑی مٹھڑی بولی بولن!

تیریاں مٹھیاں یاداں بن کے
گاون میرے آسے پاسے
سوہنیاں سوہنیاں گلاں کرکے
پیار دلار دے ونڈن پتاسے
چار چوفیرے نچن گاون بھیت دلاں دے کھولن
شام سویرے گھگھیاں کیہڑی مٹھڑی بولی بولن!

ایہناں نال مری ہر سرگی
ایہناں نال ای میریاں شاماں
میں کاماں کم کردیاں کردیاں
جد ٹُٹ جاواں' جد تھک جاواں
میری لیکھ دی مٹی وچوں سُچے موتی رولن
شام سویرے گھگھیاں کیہڑی مٹھڑی بولی بولن!

میں پیار دی سیج وچھاواں
اکھیاں راہواں وچ رکھیاں
ناں اکیاں ناں اے تھکیاں
دل دھک دھک تینوں بلاوے
اپنے کولوں ہر ویلے
تیری ای خشبو آوے
ساہ ساہ وچ تینوں وساواں
میں پیار دی سیج وچھاواں

مرا سبھ کجھ نیں ایہہ یاداں
ایہناں نال ای میں آباد آں
جے بُھل کے پھیرا پاویں
جے آپ نہ آویں سجناں
مینوں اپنے کول بلاویں
میں نسدی نسدی آواں
میں پیار دی سیج وچھاواں

دس! سبھ کجھ خواب خیال اے!
مرا کونج دے ورگا حال اے
میں کد تک سفنے ویکھاں!
میں جھلّی، کل مکلّی
بس ایہو سی وچ لیکھاں
مرا یار ترا پرچھاواں
میں پیار دی سیج وچھاواں

مرا نواں نواں پیار
کراں ہار تے شنگھار
مرے گجلے دی دھار
مری اکھاں دا خمار
مرے دل دی بہار
مینوں کہندی رُکنی وار
ویکھاں یار دلدار
مرا نواں نواں پیار

دِنے راتی تڑفاوے
مرا دل کلپاوے
جنہوں لبھدی' نہ آوے
مینوں اکو اوہو بھاوے
میتھوں چُکیا نہ جاوے
مرا اپنا ای بھار
مرا نواں نواں پیار

کتھے اُڈ پُڈ جاواں
ہنوں لبھ کے لیاواں
ا میرا سرناواں
جید میں پرچھاواں
جیدُ تکدی آں راہواں
جیدھی ت، میری ہار
مرا نوَاں پیار

بے خبریا تینوں یاد وی اے
اکھیاں دے وچ دل نوں رکھ کے
توں میرے کول وی آیا سیں
میں تیری پیاس بجھائی سی
توں صدیاں دا ترہایا سیں
ہُن تیرا گھر آباد وی اے
مینوں کلیاں چھڈ کے بُھلیا ایں!
ایہہ میرا گھر برباد وی اے!
بے خبریا تینوں یاد وی اے!

ہُن تھاں تھاں دَسدا پھرنا ایں
توں کِناں وڈھا بپاری ایں
میں اپنے آپ نوں کہنی آں
توں اوہدے کولوں ہاری ایں!
تینوں مار کے جھرٹا شاد وی اے!
تینوں کون دسے ہُن کاہدے لئی!
مرے ہوٹھاں تے فریاد وی اے
بے خبریا تینوں یاد وی اے!

میں ہور کِسے ول کیوں ویکھاں مینوں اپنا رنگ جماون دے
بھتے نیں رنگ زمانے دے
اِیتھے بے رنگاں دی تھوڑ وی نئیں
میں جیہڑا بوٹا لایا اے
اوس بوٹے دا کوئی جوڑ وی نئیں
خشبو ایس سجرے بوٹے دی ساہ ساہ دے وچ رچاون دے
میں ہور کِسے ول کیوں ویکھاں مینوں اپنا رنگ جماون دے

ایتھے پت جھڑ، گرمی سردی
سبھ آون جاون والے نیں
ایتھے کدی بہار وی ٹھہری نئیں
سب موسم ویکھے بھالے نیں
جنہیں آ کے مڑ جانا نئیں میری اوس بہار نوں آون دے
میں ہور کسے ول کیوں ویکھاں مینوں اپنا رنگ جماون دے

ذرا جھاتی مار کے ویکھ تے سہی
کیہا رنگ اسمانی کھِڑیا اے!
ذرا دھیان لگا، کن کھول ذرا
کیہا راگ اولڑا چھِڑیا اے!
اوس پرلے پاردا بھیت اے کیہ مینوں پرلے پار وی جاون دے
میں ہور کِسے ول کیوں ویکھاں مینوں اپنا رنگ جماون دے

ترے پیار دی پینگ ہلاراں
توں اپنے جھوٹے دیویں
بن جاواں پینگ اسمانی
کَلپے بَنھ کے حیرانی
ترے قدماں وچ ڈگ جاواں
میں دل دا بھار اتاراں
ترے پیار دی پینگ ہلاراں

توں بانہواں دے وچ لے کے
مینوں جگ دی سیر کراویں
نا ہتھوں ہتھ چھڑاویں
بھانویں دنیا اکھیاں مارے
تیری چاہ دے وچ سجناں
جِند جان وی اپنی واراں
ترے پیار دی پینگ ہلاراں

توں ماں تران ایں میرا
توں میرا تخت تے تاج ایں
توں جھلا میرے باجھ ایں
میں تیرے باجھ آں کملی
دنیا توں ہار نہ مناں
ترے اگے سب کجھ ہاراں
ترے پیار دی پینگ ہلاراں

توں کیہڑیاں تھاواں ملیاں!
تینوں لبھ لبھ کے تھکیاں
ایہہ میریاں کملیاں اکھیاں
مینوں دین دلاسے سکھیاں
سبھ سدھراں ہوئیاں جھلیاں
توں کیہڑیاں تھاواں ملیاں!

توں سرمہ میری اکھ دا
میں گھ دی تے توں لکھ دا
کدی میرا پیار وی چکھدا
چاہواں دیاں مِٹھیاں چھَلیاں
توں کیہڑیاں تھاواں ملیاں

آ بن کے میرا راکھا
توں آپ ایں بڑا سجاکھا
ہُن من لے میرا آکھا
میں راہواں دے وچ کھَلیاں
توں کیہڑیاں تھاواں ملیاں!

مینوں چھڈ نہ جاویں سجناں میں آں تیری منگ
اندروں اندریں ڈرنی پئی آں لگ نہ جاوے لام
اجے تے ہُن سویر ہوئی اے' پے نہ جاوے شام
لوکی جنگ دیاں گلاں کردے چھِڑ نہ پیوے جنگ!
مینوں چھڈ نہ جاویں سجناں میں آں تیری منگ

پہلاں ای لاماں جنگاں نیں سانوں مار مکایا
بُھکھے ڈِھڈ اساڈے' اُتوں ساڈا دل ترہایا
سینے چھیدو چھید نیں ساڈے' کھا گئے تیر تفنگ
مینوں چھڈ نہ جاویں سجناں میں آں تیری منگ

جنگاں جنہاں دے گھار اجاڑے کلیاں بہہ کے رون
جنگاں روکن لئی توپاں دے اگے آن کھلون
جے جنگاں چھِڑ پئیاں کٹ جاواں نہ وانگ پتنگ!
مینوں چھڈ نہ جاویں سجناں میں آں تیری منگ

پیار دی خشبو، امن دا جادو ایہو پیار شنگھار
ایہناں نال ای مہکے چہکے ساڈا سبھ گھر بار
ازلاں توں ابداں تک سوہنیاں تیرا میرا سنگ
مینوں چھڈ نہ جاویں سجناں میں آں تیری منگ

سبھ کلیاں کھڑ کھڑ پیئیاں
خشبو دے ہُلے جُھلے
سدھراں دے بوہے کُھلے
دل ، پیار دی تکڑی تُلے
دکھ بھلیاں سکھیاں سیّاں
سبھ کلیاں کِھڑ کِھڑ پیئیاں

اُڈ اُڈ کے گھبرو آئے
مُڑ سنجے کھیت وسائے
سبھ پیار دے سن ترہائے
سبھ نوں چاہواں مل گئیاں
سبھ کلیاں کِھڑ کِھڑ پیئیاں

اساں دکھ دے کوہلو پیلے
تد مہکے جنگل بیلے
وسدے رہون ایہہ میلے
سبھ چھاواں اِکو جہیاں
سبھ کلیاں کِھڑ کِھڑ پیئیاں

اوہ اٹھدیاں بہندیاں کہندے نیں
ایہہ ساری کھیڈ مقدراں دی
لوکی اوہناں دیاں گلاں دی
ایس اگ وچ دھخدے رہندے نیں
اوہ ویر کرن یا قہر کرن
ایہہ چپ چپیتے سہندے نیں
ایہہ بولن تے ہن بولن کیہ!
اتھے کوئی نہ سندا سدھراں دی
اوہ اُٹھدیاں بہندیاں کہندے نیں
ایہہ ساری کھیڈ مقدراں دی

اوہ جیہڑے دل دے کھوٹے نیں
اوہ گل وی کھوٹی کردے نیں
اوہناں نوں کیہہ' رب دی مرضی
جے لوکی بُھکھے مردے نیں
ایس لوبھ دی ماری دنیا وچ
کیہہ عزت چِٹیاں چَدراں دی!
اوہ اُٹھدیاں بہندیاں کہندے نیں
ایہہ ساری کھیڈ مقدراں دی

جھڑے اندروں باہروں سچے نیں
اوہناں دے دن کد آون گے!
جھڑے حق دی خاطر مردے نیں
اوہ کد تک مردے جاون گے!
اِ یتھے کد تک چلدی رہوے گی
بے درداں دی بے قدراں دی!
اوہ اٹھدیاں بہندیاں کہندے نیں
ایہہ ساری کھیڈ مقدراں دی

کیوں اکھیاں بھر بھر آیاں!
مینوں کجھ وی کہن نہ دیوے
میں گل کراں اوہ رووے
ہنجواں وچ اپنے دل دے
اوہ کیہ کیہ پھٹ پرووے!
بولے تے بول نہ سکے
ناں ایڈا درد وی ہووے
کیوں لگدی وانگ سودائیاں!
کیوں اکھیاں بھر بھر آئیاں!

مرے ہتھاں وچ ہتھ لے کے
اوہ چاہوے بیٹھاں رہواں
اوہدے ہر جواب اچ اتھرو
میں کیہ کجھ کیہ کجھ کہواں!
جو دل تے آون چوٹاں
میں کد تیکر اوہ سہواں!
کہیاں گھرگھر نہیریاں چھائیاں!
کیوں اکھیاں بھر بھر آئیاں!

کِس کِس نوں اوہدا چاء سی
اج سبھے ہوئے پرائے
ہن غیراں وانگوں پُچھُن
دھیاں 'پُتر' ماں پیو جائے
اَج ویری گھر دیاں کندھاں
اَج کِتھے نیں ہمسائے!
سب سکھیاں اج پرائیاں
کیوں اکھیاں بھر بھر آئیاں!

ساڈی ونجھلی دیاں کوکاں
بھاویں رکنے ہوکے بھریے!
بھاویں لکھ فریاداں کریے!
سبھ ویری اَنّھے' ڈورے
ناں تکدے تے ناں سُندے
اِتھے آپے بھانبڑ بالے
اساں مار مار کے پھُوکاں
ساڈی ونجھلی دیاں کُوکاں

اساں ویکھی گرمی' سردی
سبھ موسم نیں بے دردی
اساں فیر وی ہار نہ منی
بھاویں بے درداں بے قدراں
کجھ ایناں بھار سی پایا
ٹٹ گئیاں پسلیاں' چُوکاں
ساڈی ونجھلی دیاں کُوکاں

بھاویں ساہ ساہ دے وِچ مردی
ایہہ وَنجھلی سب دی دردی
بُھکھے، ننگے، ترہائے
سبھناں دی پیاس بجھائے
بھاویں آپ کرے فریاداں
ایدھے وِچ سب دیاں ہُوکاں
ساڈی وَنجھلی دیاں کُوکاں

چرخے دی گھوکر بولے
میں پیار دا سوتر کتاں
کیوں مُڑ مُڑ گُنجل پیوے!
مینوں کجھ وی سمجھ نہ آوے
مینوں خورے کیہ کجھ کہوے!
گھوکر دے وچ دل ڈولے
چرخے دی گھوکر بولے

سوچاں، چرخے دی گھوکر
کیوں میری سوکن ہوئی!
جیہڑی کل سی مری سہیلی
اج اوہدے ہتھوں موئی
کیوں بھیت نہ دل دا کھولے!
چرخے دی گھوکر بولے

سجناں جے توں مُڑ آویں
چرخہ بیلی بن جاوے
نا گھوکر طعنے مارے
مینوں تیرا ہتھ پھڑاوے
ونجھلی وانگن رس گھولے
چرخے دی گھوکر بولے

کیہ ہووے گا جے کر جنگاں فیر ایتھے چھڑ پئیاں!

بُھکھاں دی ماری ہوئی دنیا
ایہہ 'ٹُٹی' ہاری ہوئی دنیا
اندر' ہر بندے دا کھولا
ہر پاسے جنگاں دا رولا
کالیاں تے چِٹیاں دے جھیڑے
سنجے کر گئے وسدے ویہڑے
جھگڑے جھیڑے مُک جاون گے جے فوجاں بِھڑ پئیاں!
کیہ ہووے گا جے کر جنگاں فیر ایتھے چھڑ پئیاں!

ایٹماں نیں اوہ دُھوڑ اڈائی
گھر گھر نچی اگ پرائی
مُک گئیاں اوہ پچھلیاں نسلاں
مڑ اُگ آئیاں نویاں فصلاں
جِت لئی پیار' محبت بازی
ہر شے ہن سجری تے تازی
فیر نہ تتی وا جُھل پیوے جے کلیاں کِھڑ پئیاں!
کیہ ہووے گا جے کر جنگاں فیر ایتھے چھڑ پئیاں!

تینوں یاد کراں تے رواں
توں بُھل کے اپنیاں گلاں
ہن کیہڑیاں راہواں ملیاں
گھر دی ٹھنڈی چھاں چھڈ کے
ہن رُکھے نیں رنگ رَلیاں
منتاں تے زاریاں کیتیاں
ترے اَگے پیش نہ چلیاں
ہن ٹکڑے لگی ہوئی
میں اپنی جندڑی کھواں
تینوں یاد کراں تے رواں

مرے کول نہ بیلی کوئی
میں کل مکلی ہوئی
کجھ توں وی مار مکایا
کجھ اپنے ہتھوں موئی
میں ہنجواں نال ای اپنی
پئی کردی آں دل جوئی
میں ہنجواں دے نال ساہ دئی
دس کد تک تند پرودواں!
تینوں یاد کراں تے رودواں

دل تے پھٹ جیہڑے آئے نیں اوہ نئیں بھرنے پیاریا
کاہنوں ہن توں دیویں دلاسے
مینوں کھا گئے جگ دے ہاسے
دکھ دیاں کندھاں چارے پاسے
تیرے لئی میں جوگن ہوئی' وسدا گھار اساریا
دل تے پھٹ جیہڑے آئے نیں اوہ نئیں بھرنے پیاریا
کیہڑا کیہڑا درد پھرولاں!
کنڈیاں دے وچ جندڑی رولاں
کیہ بولاں تے کیہ نہ بولاں!
تیرے لاریاں ،سبھ دے طعنیاں معنیاں مینوں ماریا
دل تے پھٹ جیہڑے آئے نیں اوہ نئیں بھرنے پیاریا
گزریا ویلا ہتھ نہ آوے
ساہ ساہ وچ لوں لوں کرلاوے
انہونی ہونی بن جاوے
پیار دی کملی کھیڈ دے وچ توں جتیا تے من ہاریا
دل تے پھٹ جیہڑے آئے نیں اوہ نئیں بھرنے پیاریا

کیوں غیراں کولوں منگنا ایں کدی سجناں کول وی آ

جہڑے سپ دے منکے وچدے نیں پہلے دیندے نیں فیر کھسدے نیں
جہڑے کنڈلی مار کے بیٹھے نیں اوہ شوکر مار کے ڈسدے نیں
جہڑے مٹھے زہر چٹاندے نیں ناں اوہناں دے گھر جا
کیوں غیراں کولوں منگنا ایں کدی سجناں کول وی آ

کیوں ہوراں دے ول ویکھنا ایں کدے اپنے ول وی تکیا ای
جہڑا بھٹیا اپنی دھرتی توں کدے اوہ میوہ وی چکھیا ای
کسے ہور دا بوٹا پھلنا نئیں اتھے اپنا بوٹا لا
کیوں غیراں کولوں منگناں ایں کدی سجناں کول وی آ

سبھ لوکی تیرے سجن نیں ایہناں ول جھاتی مار تاں سہی
جے ایہناں دا دل جتناں ای ایہناں اگے دل ہار تاں سہی
ایہہ ڈبدا بیڑا تاردے نیں ایہناں نوں ہتھ پھڑا
کیوں غیراں کولوں منگنا ایں کدی سجناں کول وی آ

میں چُنی رنگائی پیار دی
جھلیا پا مینوں پیار دا چاء چڑھیا ہار سنگار دا
مرے مُکھ تے پھل گلاب دے تری خشبو عشق کتاب تے
مری چُنی بھین بہار دی
میں چُنی رنگائی پیار دی
ایہہ اڈدی وانگ پتنگاں دے ایہہ رنگ نیں میریاں ونگاں دے
میں اڈدی پھراں ہواواں وچ دُھم پے گئی شہر گراواں وچ
اک جھلی جئی مٹیار دی
میں چُنی رنگائی پیار دی
میں کچے گھڑے تے ترنا نئیں میں سسّی وانگوں مرنا نئیں
مرے ہتھ وچ ہتھ چن ماہی دا مرے دل دے ڈھول سپاہی دا
مرے بوہے تے جنج یار دی
میں چُنی رنگائی پیار دی

کاگ اڈاون آئی ساں میں آپے وی اڈ چلی
جنہوں خواباں دے وچ تکیا باغاں وچ اوہ مینوں لبھیا
جیہڑا میرے پیار دا رنگ سی اوہو رنگ اوہدے تے بھیا
میں تے اوہنوں ویکھ ویکھ کے اڑیو ہو گئی جھلی
کاگ اڈاون آئی ساں میں آپے وی اڈ چلی
سفنے تے سفنے ہوندے نیں اوہناں تے ٹٹ بھجّ جانا سی
جیہڑا سی پرچھانویں وانگوں اوہنے کدوں مڑ آونا سی
کاہنوں اکھیاں پائے بھلیکھے، رُل گئی جند اولی
کاگ اڈاون آئی ساں میں آپے وی اڈ چلی
کوئی دل دی ریجھ نہ لائی کٹ گیا گُڈا کاگ وی اڈ گئے
سدھراں ساریاں مرکھپ گئیاں نال ہوا دے بھاگ وی اڈ گئے
نکڑے دے وچ لگی ہوئی رونواں کل مکلی
کاگ اڈاون آئی ساں مین آپے وی اڈ چلی

چکھڑی پھڑ کے بِٹ بِٹ بِٹ بِٹ تکنے آں
ساڈیاں گڈیاں غیراں دے ہتھ ڈور اتھے
اپنے مانجھے لا لا ساڈیاں گڈیاں ہور چڑھاندے نیں
ساڈیاں گڈیاں اچیاں کرکے ساڈی ڈور مکاندے نیں
انج تے ساڈے یار نیں ساتھوں وِچلی گل لکاندے نیں
جے کر اوہناں دی نہ منیئے جھوکا مار مکاندے نیں
اِنج لگدا اے اوہناں دی اے ساڈی نئیں ہن لوڑ اتھے
چکھڑی پھڑ کے بِٹ بِٹ بِٹ بِٹ تکنے آں
ساڈیاں گڈیاں غیراں دے ہتھ ڈور اتھے

دوویں خالی ہتھاں دے وچ چکھڑی اوہناں پھڑائی اے
بے سمجھاں' بے ہمتاں والے سمجھن ایہو بڑائی اے
پر اتھے نئیں پکنی اوہناں جیہڑی دیگ چڑھائی اے
اساں کدے نہ منی جیہڑی اوہناں تہانوں پڑھائی اے
اوہناں جو کجھ متھی ہوئی اے اوہ نئیں چڑھنی توڑ اتھے
چکھڑی پھڑ کے بِٹ بِٹ بِٹ بِٹ تکنے آں

ساڈیاں گڈیاں غیراں دے ہتھ ڈور اتھے
اپنی چکھڑی' اپنیاں ڈوراں سبھ نوں چنگیاں لگدیاں نیں
اساں نئیں ہن کھیڈنیاں اوہ کھیڈاں جیہڑیاں اگ دیاں نیں
ذرے وچوں سورج کڈھیا ہن گلاں جگمگ دیاں نیں
ویکھو تے سہی ساڈے اتے نظراں سبھے جگ دیاں نیں
تکئے کیوں غیراں ول کیہڑی گل دی سانوں تھوڑ اتھے
چکھڑی پھڑ کے بِٹ بِٹ بِٹ بِٹ تکنے آں
ساڈیاں گڈیاں غیراں دے ہتھ ڈور اتھے

بولے مرا سوال

کنڈھے اُتے بیٹھی ہوئی اک چپ چپیتی نار
ایہہ اِتھے پر اج اوہ کِتھے راول سوہنا یار
کِنے ڈونگھے بھیت دلاں دے کھولے مرا سوال
بولے مرا سوال

لہر لہر سنگیت سناوے، ویکھو حسن کمال
کِنے قافلے رُکے، ٹُر گئے، وگدے ویلے نال
جیہڑیاں گھنڈاں کدے نہ کُھلیاں، کھولے مرا سوال
بولے مرا سوال

پوٹھوہار دی اپنی بولی، وکھری ایدھی شان
ایدھی اک اک دھڑکن دے وچ وسے پاکستان
راوی، سندھ، جھناں وچ امرت گھولے مرا سوال
بولے مرا سوال

مصنف: جمیل ملک

ولادت: ۱۲ اگست ۱۹۲۸ء راولپنڈی

تعلیم: ایم۔ اے اردو' ایم۔ اے فارسی' بی ایڈ'
ڈپلوما صحافت (پروفیسر ریٹائرڈ)

تصانیف:

۱. سروِ چراغاں (غزل) ۱۹۵۸ء
۲. طلوعِ فردا (نظم) ۱۹۶۲ء
۳. ندیم کی شاعری فکر' فن' شخصیت (تنقید) ۱۹۷۲ء
۴. پردۂ سخن (غزل) ۱۹۷۵ء
۵. پسِ آئینہ (نظم) ۱۹۸۴ء
۶. شاخِ سبز (غزل) ۱۹۸۶ء
۷. بجری چھاں (پنجابی شاعری) نظماں' غزلاں' گیت ۱۹۸۷ء
۸. خورشیدِ جاں (نظم) ۱۹۹۶ء
۹. صدف ریزے (ہائیکو) ۱۹۹۶ء
۱۰. ادبی منظرنامے (تنقیدی مضامین) ۱۹۹۶ء
۱۱. اوصاف (حمد و نعت) ۱۹۹۷ء
۱۲. جھروکے (گیت) ۱۹۹۷ء
۱۳. آساں پیاساں (پنجابی غزلاں) ۱۹۹۸ء
۱۴. شائستۂ بہار (غزل) ۱۹۹۸ء
۱۵. وصالِ رنگ رنگ (مختصر نظمیں) ۱۹۹۹ء
۱۶. پھول' رنگ' خوشبو (ہائیکو نظمیں) ۱۹۹۹ء
۱۷. زخمِ ہنر (غزل) ۱۹۹۹ء
۱۸. پسِ اظہار (غزل) ۲۰۰۰ء

زیرِ ترتیب و اشاعت:

(۱۹) عہدِ اقبال (تنقیدی مضامین) (۲۰) ہائیکو (۲۱) نظمیں (۲۲) تنقیدی مضامین

تذکرے اور کوائف

۱۹۷۰ء کی دہائی میں اشاعت پذیر ہونے والی ا ینتھلوجز میں

(ا) "انٹر نیشنل ہُو از ہُو آف پوئٹری" (۲) "من آف ا چیو منٹس" (۳) "انٹر نیشنل ہُوز ہُو آف انٹیلکچولز' انٹر نیشنل بائیوگرا فیکل سنٹر (انگلینڈ)"

اعزازات:

۱. بہترین استاد کا ایوارڈ (ڈائریکٹوریٹ کینٹ اینڈ گیریژن تعلیمی ادارے پاکستان) ۱۹۸۱

۲. آدم جی ادبی ایوارڈ(پاکستان رائٹرز گلڈ "پسِ آئینہ" شعری مجموعہ) ۱۹۸۴ء

۳. نقوش ایوارڈ' بہترین شاعری ۱۹۸۷ء

۴. وثیقہ ء اعتراف: مادر علمی گارڈن کالج راولپنڈی کی طرف سے (پچاس سالہ علمی اور ادبی خدمات) ۱۹۹۵ء

۵. رائٹرز کلب ایوارڈ (پچاس سالہ حسنِ کارکردگی) (ادب و شاعری) ۱۹۹۶ء

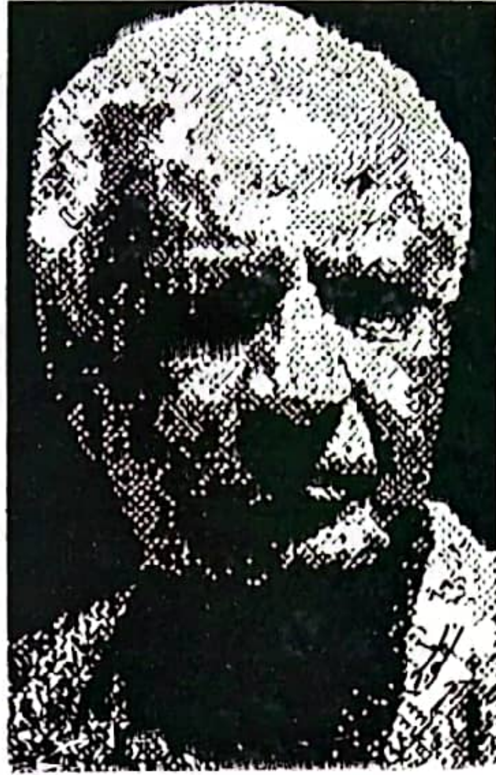
۶. پی ایف آئی ر مارگلہ وائسنزاسلام آباد کیطرف سے ایوارڈ(زندگی بھر کی علمی و ادبی خدمات ۱۹۹۷ء)

۷. مسعود کھدر پوش ٹرسٹ ایوارڈ ۱۹۹۸ء (آساں پیاساں)

مصنف پر تحقیقی کام

۱. جمیل ملک نظم و غزل کے آئینے میں' نرگس زمان' ایم اے اردو کا مقالہ' نمل' قائداعظم یونیورسٹی اسلام آباد (زیرِ طبع)۱۹۹۸ء

۲. جمیل ملک کا فن اور شخصیت' ڈاکٹر اعجاز راہی (پاکستانی ادب کے معمار' اکادمی ادبیات) (زیرِ طبع) ۱۹۹۹ء

○ جمیل ملک دی شاعری اپنی ماں تے دھرتی ول سچی تے اچی اڈاری اے۔ ایدھے وچ نو کلا پن وی اے تے نرلتا وی۔ ایدھے وچ لوکاں لئی سنیہا وی اے تے آون والے بچھے سے وی۔ تے ایہہ کوئی گھاٹے دا سودا نئیں، سگوں بڑی وڈی ونک اے، سچا سودا اے۔

سینے وچ رکھ سکنا ایں تے اگے ہتھ ودھا　　سونے چاندی دے پلڑے وچ سدھراں نوں نہ تول

افضل پرویز (ہجری چھاں) ۱۹۸۶ء

○ جمیل ملک دے اکھراں وچ بولتاری وی اوسے حساب نال پڑھن سنن والے اگے اپنا اندر کھولدی جائے گی جس حساب نال کسے نوں شعراں وچ ورتے گئے لفظاں دی گہرائی دا پتہ ہووے گا۔ غزل تے ایس توں بالکل ہتھل سی۔ سچ تاں ایہہ وے جے غزل دا نکھڑا ای جمیل ملک دے سر دا سہرا ہوندا اے۔

اپنی ماں بولی وچ غزلاں کہنا واں　　انج لگدا اے ماں دے کول ای رہنا واں

شریف کنجاہی (آساں پیاساں) ۱۹۹۸ء

○ ناصر شہزاد نے جمیل ملک دے بارے خوب کہیا سی:

"جمیل ملک کے ہاں اردو گیت کے عجب انداز ہیں اور عجب اعجاز ----- جمیل ملک کا شعری کشت بڑا تازہ بڑا تیج تقاضا ہے" ---- تے میں ایس وچ صرف ایناں وادھا کراں گا جے جمیل ملک دے ایہہ پنجابی گیت اوہناں دی زندگی تے تجربے تے آدرشاں دا ایجاز وی نیں تے اعجاز وی۔ ایہناں وچ اوہناں دی پچھان کران والا اسلوب وی اے تے اک انفرادیت وی اے جیہڑی اوہناں کولوں کہلواندی اے۔

اک رانجھا دل دے جھنگ دا　　مینوں اپنے رنگ وچ رنگ دا

ڈاکٹر اعجاز راہی (دنجھلی دا دل دریا) ۲۰۰۰ء